

sui exoneratione, & multo fortius in laicorum fauorem: sicque defraudaretur atque facile contemneretur sancta prohibitio duellorum, penamque pro eis imposita suo carerent sine a legislatoribus praesentio, quod minime est dicendum.

8 Quarto & vltimo praefata conclusio textus in dicto cap. 1. declaratur, vt quamuis clericus ob crimen duelli deponatur, sitque depositus actualiter per iudicem Ecclesiasticum, non tamen ob id amittet deinde priuilegium fori, sed remanet sub iurisdictione Ecclesiae: argumento capite dictum 8. d. finit. vt recte probat Rolandus a Valle dicto consilio 4. num. 12. cum sequentibus, volumine 1. resoluens requiri ad amissionem dicti priuilegij fori degradationem actualem, per quam ipso facto clericus priueretur omni priuilegio Ecclesiastico cap. 2. de panis in 6. Abb. in cap. 2. in vltimo notabili de panis, & in c. nouimus, in secundo notabili, de verb. signific.

SVMMARIVM.

- 1 Ad duellum exeuntes an gaudeant immunitate Ecclesiae?
- 2 Excommunicatus an gaudeat immunitate Ecclesiarum? & num. seqq.

De exeuntibus ad duellum confugientibus ad Ecclesiam an gaudeant eius immunitate?

QUESTIO CVI.

1 **Q**UARO quarto circa l. 10. huius tituli 8 lib. 8. non. collect. reg. an exeuntes ad duellum, de quibus in hac l. si ad Ecclesiam confugiant, gaudeant immunitate ipsius; an vero possint ab ea extrahi a potestate seculari? Et videtur quidem ipsos immunitate Ecclesiarum minime gaudere. Primo, quoniam committunt & incurunt in poenam aleuofia. Secundo propter grauitatem maximam criminis. Tertio, quia sunt excommunicati ipso facto per Concil. Trident. sess. 23. in decreto de reformat. cap. 19. vt late probauimus supra in questionibus praecedentibus: sed excommunicatus non gaudet immunitate Ecclesiarum cum sit extra gremium Ecclesiae vt tenet glossa Guilielm. super Summa Raymund. in titulo de immunitate Ecclesiae, & frater Iacob. in Summa illius tituli, quest. 5. versiculo. quid de Iudeo, quos ad hoc citat Remig. de Gom. de immunitate Ecclesiarum, fallentia 19. num. 1. ibi, sed glossa Guilielmi, sequitur Felin. in cap. 2. column. 2. de except. ergo duellum committentes non gaudent immunitate Ecclesiarum. Quarto in Regno Portugaliae hoc est expressum per leges regias, nemp quod occidens vel percutiens in duello non gaudeat immunitate Ecclesiarum, vt patet lib. 2. ordinarum. tit. 4. §. 3. quae leges sunt vsu receptae secundum Nau. in man. latiu. cap. 25. sub num. 2. 1. ibi sed iuxta, quem ad hoc refert nouissimè remissus Petrus Zened. collectan. 117. num. 4.

3 Nihilominus tamen contrariam sententiam imò quod pugnantem in duello etiam ex eo sequatur mors gaudeant immunitate Ecclesiarum,

veriolem censeo. Primo, quoniam regula communis & verissima est in hac materia immunitatis Ecclesiarum, quod quantum quis grauissimum & enorme delictum admiserit gaudeat immunitate Ecclesiarum, nisi in casibus in iure expressis, vt in cap. inter alia de immunitate Ecclesiarum, & late eam probat Remig. de immunitate Ecclesiae, in hac eadem regula & iterum in 28. fallentia illius regule, & nos plures conuictissimus cum communi eam sequentes lib. 1. practic. quest. 1. num. 3. sed hic casus non est de exceptis, & qui aliud dixerit id debet probare: quia qui habet regulam pro se habet intentionem suam fundatam in casibus non exceptis iuxta glossam in l. omnis distinctio ff. de reg. iur. quam sequitur Decius in l. 1. num. 6. ff. eodem titulo, ubi eius additio alios allegat glossa simil. in rubrica de reg. iuris lib. 6. est communis, vt plures allegans affirmat Couarrua. lib. 2. var. res. cap. 12. num. 4. glossa etiam in l. in his, qua. contra. ff. de leg. & ibi Paul. de Cast. num. 1. la. in l. cetera in princ. num. 3. & 4. ff. de leg. 1. cum simil. ergo exceptione non probata standum est regulae, ac per consequens huiusmodi delinquens gaudere debet immunitate Ecclesiarum. Idque procedit proculdubio in diffidatione calore iracundiae facta, si ita iam accederent ad locum; ibique dimicare, quia talis pugna non dicitur deliberata, neque per eam incurritur in poenas nostrae l. regiae, nec facti Concilij Trident. sed per illam, quae cum deliberatione ex proposito & cum pactionibus fit, vt in questione proxime praeced. resoluimus: sed & in hac defendimus etiam delinquentes huiusmodi gaudere immunitate Ecclesiarum per supra dictam regulam generalem & communem, ex qua haec opinio probatur.

Qua opinione retenta, non obstant primò & secundum fundamentum contrariae partis, quoniam ipsa iam sunt sublata & corruunt ex praedicta communi regula generali.

Ad tertium de excommunicatione respondeo, verum quidem esse ipsam incurri in praemissa specie: contendimus tamen atque probamus, excommunicatos gaudere immunitate Ecclesiae, quia in hoc non delictum excommunicati attenditur, sed potius fauor Dei, cui competit iste honor. Licet enim in hoc articulo, an excommunicatus gaudeat immunitate Ecclesiarum, necne, sint diuersae sententiae, opinio prima negatiua quam supra retulimus, alia distinguens in excommunicatione ab homine, iuris ordine seruato, vt is non gaudeat immunitate Ecclesiae; alia secus & in excommunicato a canone, vt is quidem gaudeat praedicta immunitate, & quod uterque non debeat gaudere, si sit in mora petendi absolutionem. Ita Hostien. in c. fin. de immunit. Eccles. & in Summa eiusdem tituli, §. in quantum, versiculo, quid ergo. Verior tamen & communis sententia est contraria, imò quod indistinctè excommunicatus gaudeat immunitate Ecclesiarum, quam tenet Guilielm. de Montelaudun. & Imol. in clem. 1. de panitent. & remiss. & Gofred. in Summa de immunit. Eccles. & est tutior & communis opinio Magistrorum secundum Hostien. vbi sup. Nicolaum Boer. decis. 110. in 1. p. n. 5. versio, idem in excommunicato, eandem sequitur & dicit communem plurimos auctores referens Remig. de Goni vbi sup. d. fallentia 19. necnon & Nauarr. in manual. cap. 25. num. 19. & Couarrua. lib. 2. var. res. cap. 20. num. 11. & ab ea in praxi non est recedendum, licet in puncto iuris non sit sine difficultate secundum Iul. Clar. lib. 5. recept.

recept. sentent. §. fin. quest. 30. versio. quare etiam, & Paz. in sua practic. c. 3. §. 3. quinta pars primi tom. num. 112. fol. 132. col. 3. secundum priorem impressionem, & Farinac. in suis questionibus crim. quest. 28. de carcerib. & carcerat. num. 39. vbi plures alios refert.

Ad quartum de legibus regis Portugaliae vsu receptis, disponentibus vt occidens, vel percutiens in duello non gaudeat immunitate Ecclesiae. Respondemus esse locales, ac proinde extra illud Regnum in hisce nostris Regnis locum minime habere, necligare, quinimo in illo non poruerunt praedicate immunitati Ecclesiasticae, nisi quatenus sunt vsu receptae, in hac namque materia immunitatis concessae sacris templis plurimum sunt obseruandae consuetudines. Oportet enim reprimere audaciam eorum, qui hac immunitate fracti crimina passim committunt, alioqui de facili crimina admitterentur, esseque contra mentem eorum, qui praedictam immunitatem sacris locis praestiterunt, non vt essent refugium & speculum latronum, sed vt praestaretur tutamen miseris, qui fragilitate humana, aut casu in aliquod crimen incurrisissent secund. D. Couar. d. lib. 2. var. res. c. 20. num. 4. Iulium Clar. d. q. 30. n. 5. versio. scias autem, D. Suarez de Paz vbi sup. n. 25. & 26.

7 Hinc est, vt quamuis de iure simplex futimunitate Ecclesiae gaudere debeat, iuxta com-

muniem sententiam Doctorum, quam retuli & sequutus fui lib. 1. practic. quest. 1. num. 20. tamen quia consuetudo consensu clericorum instituta obrinuit, fures etiam simplices non gaudens templorum immunitate, passim ab Ecclesiis abducuntur inuiti a iudicibus secularibus, vt affirmat D. Couar. d. cap. 20. num. 13. ad fin. quem in hoc refert & sequitur D. Paz. vbi supra num. 70. quamuis ipse existimauerit vbi supra in dubio praedictam communem sententiam esse seruandam, prout iam vidi duabus sententiis conformibus esse pronuntiatum, nisi praedicta consuetudo legitime praescripta probetur, tum enim esset seruanda.

Sic igitur in proposito nostro dicendum est, quod cum regno illo Portugaliae leges praedictae regiae priuantes immunitate Ecclesiastica occidentes, vel percutientes in duello, sint vsu receptae atque consuetudine roboratae, vt attestatur Nauarr. vbi supra, ibidem tantum sunt seruandae: in nostris vero Regnis neque procedunt, aut vllum vigorem habent, nec iure priuantur huiusmodi delinquentes immunitate Ecclesiae, sed ipsa potius gaudere debent, nisi consuetudo legitime praescripta, eaque probata contrarium habeat, id quod videtur sensisse Nauarr. vbi supra, quandoquidem solum nititur legibus illius Regni, non vero iure communi.

IN TITVLVM NONVM,

De las treguas y aseguranças.

SVMMARIVM.

- 1 Tregua, assicuratio, & pax, qua fit & unde dicatur, & quomplex? & num. seqq.
- 2 Tregua tempore inter duos Reges conuenta elapso necessaria est diffidatio ad hoc vt ille, qui egredietur territorium alterius, non dicatur latrunculator.
- 3 Tregua verba quomodo concipi debeant coram testibus vel instrumento sicut scriptura? & num. seqq.
- 4 Tregua inter nobiles & ignobiles concedi possunt. Sed proprie inter nobiles vt in numer. 12.
- 5 Tregua & inducia idem significant.
- 6 Pax & foedus sunt in perpetuum.

De Tregua, Assicuracione, & Pace.

In l. 1. tit. 9. lib. 8. non. collect. reg.

QUESTIO CVII.

QUARO circa l. 1. tit. 9. lib. 8. nou. collect. reg. quid sit tregua, assicuratio, & pax, vndeque dicatur? & de aliis circa praxim huius l. 1. In quo obseruandum est iuxta notatam l. 1. iuncta l. 2. tit. 12. p. 7. que la tregua es vna

aseguranca segun derecho que se da a la persona y a los bienes por tiempo cierto, sin hazer paz, ni desistirse de la guerra en quanto la tregua durare. Tregua enim est securitas vt per Greg. Lopez in l. 1. glossa 1. tit. 12. p. 7. Didac. Perez in l. 1. tit. 8. lib. 4. ordinamenti col. 1479. vbi alios allegans inquit, quod tregua est securitas personis & rebus ad tempus discordia nondum finita, & de pace, & quomodo probetur Mascard. de probat. conclusio. 1156.

Et iuxta supra dictas leges son tres maneras de treguas. La primera es que la se da vn Roy a otro, la qual deus ser guardada firmemente por todos los grandes y ricos homes, y de todos los demas de los Reynos y señorios, desde el dia que fuere pregonada o se supiere en qualquier manera, aunque no se hallase a ella, se la pena que en ella fuere puestas.

Quod si inter duos Reges materia erat reparata ad guerram, nondum tamen ea mora, fecerunt inter se treguam duorum annorum, elapso illo tempore, erit necessaria diffidatio, ad hoc vt ille, qui aggreditur territorium alterius non dicatur esse latrunculator, vt arguens ad partes resoluuit Bald. de pace constam. vers. vassalli, qui pro tempore, quem refert & sequitur Greg. Lop. in d. l. 2. in verbo a otro tit. 12. p. 7. sequitur Azeu. in hac l. 2. n. 8.

La segunda manera de tregua es la que se dan entre si muchos hombres, assi como tregua o aseguranca de vn vassallo a otro, y esta son colegados a guardar los del vn vassallo y del otro, desde que supieren que es puesta entre ellos.

6 La tercera, la que da un hombre a otro, o la pone el juez, y esta estan ellos obligados a guardarla, y los hombres que quieren con ellos, y quieren de hazer su mandado, vt in d.l. 2. vbi Gregor. Lopez notat, quod & si conuentione treguarum non fiat mentio de istis includuntur in ea: item & includuntur alij sibi adherentes etiam si verba treguarum concepta sint in personam, si pacifcenti non posset esse pax sine coherentibus secundum Angel. in *Liqui religiosi ff. de rei vendicac.* per iura, quae allegat & addit Greg. quod includuntur illi, de quibus in d. l. 2. qui non solum erant homines temporis factae treguarum, verum etiam qui postea ad eius seruitium vel potestatem veniant, secundum Doctores, quos ibi ad hoc citat & sequitur Azeued. in hac l. 1. n. 10. & 11.

7 Sed quia stipulationis natura extensionem non patitur, *l. qui equid adstringende ff. de verbor. oblig. cum similib.* & quia d. l. 2. inquit, que deuen ser dadas, y puestas las treguas es las a segurancas de manera que sepan ciertamente aquellos que las tomaren, e la pusieren, quales son aquellos entre quien las ponen e quantos y para esso dize que lo fagan ante testigos, o por carta de guisa que no pueda venir duda, &c. debent esse verba stipulationis treguarum aperta: & ideo moris est semper stipulari pro adherentibus, & fieri adherentium declarationem c. ad Apoltolicæ de re iud. lib. 6. & ibi Innoc. & Ioan. Andr. vt obseruauit Greg. Lop. in d. l. 2. in glossa, ciertamente, addens quod si verba treguarum conciperentur in rem pax facta cum principali intelligitur cum adherentibus, & in ea intelligitur introclusi virtute adherentiae, vt in d. l. qui religiosi, & ibi Angel. & in alijs iuribus per Gregor. ad idem allegatis, sequitur Azeu. vbi supra num. 14. sed cum in personam verba treguarum concepta sunt, debet saltem generaliter dici, quod tregua fit inter Petrum & Ioannem, v. g. & omnes eius adherentes, familiares & consanguineos vique ad talem gradum; neque requiritur quod nomina omnium istorum exprimentur, sed sufficit generaliter dicere quae praediximus: non enim dicitur in nostris l. 1. nec in d. l. 2. tit. 12. numer. 7. in verbis pena ratis, quod sint omnino omnes nominandi in tregua, ita praecitatis auctores.

8 El modo y forma de las treguas y asegurancas pone nuestra l. 1. ibi: deben ser las treguas &c. & prius d. l. 2. tit. 12. p. 7. ibi: e denen ser dadas vbi Greg. Lop. & Didac. Perez vbi sup.

9 Tregua autem inde dicitur, quasi terrens, vel tenens guerram secundum Ioan. Andr. in c. 1. de tregua & pacifice refert Greg. Lop. in l. 1. litt. C. tit. 12. p. 7. nihilominus tamen lex illa inquit que se dize tregua porque ha en si tres y gualdades.

10 La primera, que por ella son seguras ambas partes de no se hazer mal, ni daño de dicho ni fecho, ni de confesio en quanto la tregua durare. La segunda que despues que fuere tomada la tregua se pueden auer las partes por si mismo haciendo enmienda el uno al otro. La tercera es que si ellos no se concertaren en esto, se la pueden demandar por iuzicio, y ansifinalmente nacen de la prouena tres gualdades, lealdad, auenencia: y iusticia.

11 Aunque la tregua a lugar señaladamente entre

los hyofdalgo despues que se desahian y no antes: Pero bien se pueden dar treguas los otros hombres que no son hyofdalgo: y son obligados a la guardar despues que la otorgaren, vt in expresse canetur in hac l. 1. huius tit. 8. lib. 8. non. collect. reg. ibi, y como quiera, &c. & l. 2. circa fin. ibi, e como quier d. l. 1. tit. 12. p. 7. Proprie tamen tregua est illa, quae datur inter generosos; inter alios namque non dicitur proprie tregua, sed securitas: leges tamen praedictae regiae, aliaque iura & Doctores promiscue vtuntur isto termino siue inter nobiles, siue inter plebeios; & lex aliquando vocat, *foedus*, vel *inducias* vt in lege post liminum, § *inducias*, ff. de captiu. & post limin. reuers. cap. in gentium 1. distinct. § *inter treguarum & inducias* nulla est constitucio differencia, vtrumque enim nomen idem significat, nisi quod tregua barbarum est, quod admisisse apparer scriptores in rubrica de tregua & pace secundum Dida. Perez in d. l. 1. m. 8. lib. 4. ordinam col. 1479. leges nostrae Regiae, vt videmus, & consuetudo generaliter vtitur isto nomine tregua inter omnes, & non interest appelletur tregua an securitas, secundum Gregor. Lopez in d. l. 1. littera B. & Didac. Perez in l. 10. glossa si. tit. 2. lib. 4. or. col. 1388. & Azeu. in hac l. 1. n. 3.

14 Pax vero, est finis acabamiento de la discordia e del desamor que era entre aquellos que la hazen, vt in l. 4. tit. 12. p. 7. & foedus & pax sunt perpetua, vt in l. 1. non dubito, ff. de capt. & post limin. reuers.

SVMMARIVM.

1 Frañores tregua & securitatis qua panam puniuntur, & n. segg.

De pena frangentium treguarum & securitatem.

QVÆSTIO CVIII.

1 VERO secundo, qua pena puniantur frañores treguarum & securitatis: & in hoc l. 3. tit. 12. part. 7. inquit, que los quebrantadores de la tregua, o de la segurancia. si fueren hyofdalgo puedan ser reprimidos por ende, e caer en la pena que dixo en el titulo de los reipros: e si fueren otros homes de menor guisa, el que hiriere, o matare, o prendiere a otro en tregua, o en segurancia, o sobre fiadura de saluo, que muera por ello, e si lo fiziere daño en sus cosas que le peche quatro doblo, e si lo deshonra, que le faga enmienda a bien vifto del Rey, e que los que fizieren la fiadura de saluo cayan en aquella pena a que se obligaron quando la fizieron.

2 Alter tamen dispositio in hoc nostra l. 1. huius tituli 9. lib. 8. non. collect. reg. inquit enim, otro si ordenamos y mandamos, que los quebrantadores de la tregua, o de la asegurancia si fuere otorgada la tregua, o de la asegurancia por las partes, o puesta por el Rey, o por nuestro mandado, que el que matare, o hiriere, o prendiere a otro en tregua o segurancia que muera por ello muerte de aleuoso, y pierda la mitad de sus bienes, y si fuere puesta por los merinos, o por los oficiales de cada lugar que han poder de juzgar, si matare o hiriere muera por ello, y si prendiere sea condenado en diez años de servir en galeras, o en frontera conforme

conforme la qualidad de la persona: y si deshonrare faga enmienda a bien vifto del Rey o de los juizes do esto acasçiere, quid dicendum.

3 Gregor. Lopez in l. 3. in glossa, muera por ello, intelligit nostram l. 1. que olim erat l. 1. tit. 8. lib. 4. ordinamenti veteris, vt procedat, quando tregua fuit posita a Rege, vel eius speciali mandato; nempe quod tunc frangens treguarum puniatur pena mortis aleuosi, & insuper medietatis honorum: si vero tregua ponatur per iudices & alios ordinatos cuiuslibet oppidi, & occiderit, puniatur pena mortis tantum, si vero peccerit vel captiuum fecerit, soluat sexcentos marapetinos bonae monetae vt in d. l. 1. ordinamenti: & si ponatur tregua inter discordantes etiam sine Regis vel iudicis mandato erit pena d. l. 3. tit. 12. part. 7. cum generaliter loquatur vt in simili declarat Bald. de pace tenend. & eius viola in principio, verbo, captiuitatem: & quod d. l. ordinamenti in suo speciali casu practicabitur, & quod forte illa dum dispositio de pena dictorum marapetinorum in casu captiue vel percussoris intelligi debet, vltra aliam penam ordinariam, vel arbitriam, quae iudici videbitur imponenda, vt patet ex fine illius l. & quia alia pena illa non esset sufficiens maxime stante d. l. partitum, quae pena mortis etiam in illo casu imponebat hanc opinionem & doctrinam sequitur Didac. Perez in d. l. 1. col. 1485.

4 Ego vero cenfeo decisionem huius nostrae l. 1. tit. 9. lib. 8. non. collect. reg. in vers. otro si ordenamos que los quebrantadores de la tregua, &c. circa penas frangentium treguarum, vel securitatem esse ad literam obseruandam & practicandam, cum sit lex nouior ceteris.

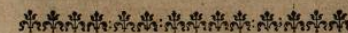
Et sic obseruo primo, que los quebrantadores de la tregua o asegurancia otorgada por las partes o puesta por el Rey, o por su mandado, que el que matare o hiriere a otro en tregua o asegurancia, que muera por ello muerte de aleuoso, y pierda la mitad de sus bienes, neque admitto in hac specie intellectum Gregor. Lopez, vbi supra, dum innuit, quod si tregua ponatur per partes, erit pena d. l. partitæ, mortis scilicet simpliciter, siquidem dicitur quod si ponatur tregua inter discordantes, etiam sine regis, vel iudicis mandato (& sic per partes) erit pena d. l. 3. partitæ, hoc namque est contra literam claram d. l. 1. tit. 8. lib. 4. ordin. regul. quam citauit Greg. Lopez, vbi supra, & hodie est l. nostra 1. huius tituli 9. ibi, por las partes, o puesta por el Rey, qua parificatur quoad penam praedictam tregua & securitas per partes facta illi, quae per Regem seu eius mandato fit: & ita merito Greg. Lop. & Didac. Perez in hoc reprehendit Azeued. in hac l. 1. sub n. 31 & 32.

5 Segundo, que si la tregua o asegurancia fuere puesta por los merinos, o por los oficiales de cada lugar que an poder de juzgar, si matare o hiriere que muera por ello: mus no muerte de aleuoso, ni perdimiento de la mitad de sus bienes, vt constat ex nostra l. 1. ibi, y si fuere puesta, &c. in hoc differt hic secundus casus a primo praecedente.

Limitatur hic secundus casus in el que matare otro a traycion, dada y otorgada tregua, o seguro o por asegurancas, o en otro qualquier caso porque dena ser condenado a muerte, si despues que fuere condenado entrare en la Corte con cinco leguas en derredor porque emonces allende la pena

corporal, pierde la mitad de sus bienes para la Cámara de su Magestad, vt in l. 7. tit. 23. infra hoc lib. 8. la qual ley aunque no habla particularmente quando la tregua o segurancia fue puesta por los juizes inferiores (que es en el caso en que vamos hablando) pero necessariamente se ha de entender en este caso, en el qual solamente si incurria por nuestra ley primera deste titulo 9. en pena de muerte, y para incurrir en perdimiento de la mitad de sus bienes requiera la dicha ley 7. que de mas de quebrantar la tregua o seguro entre en la corte con cinco leguas al derredor luego habla, o a lomenos se ha de entender quando la tregua, o segurancia esta puesta por los juizes inferiores: porque quando se pone por las partes, o por el Rey, o se mandado sin entrar en la Corte el quebrantador de la tregua o segurancia incurre en pena de muerte de aleuoso, y perdimiento de la mitad de sus bienes, vt in hac l. 1. tit. 9. in 1. casu praecedenti, & ita has leges recte expendit, atque intelligit Azeued. hic n. 32. & 33.

6 Tercio, que el que prendiere quebrantando la tregua, o segurancia puesta por los juizes inferiores, ha de ser condenado en diez años de servir en galeras, o en frontera, conforme a la qualidad de la persona, y si deshonrare que haga enmienda a bien vifto del Rey, o los juizes do esto acasçiere: quod de nouo in nostra l. 1. sancitur correctæ siue emendatæ diuersa pena in hoc casu statuta per l. 1. tit. 8. lib. 4. ordinamenti, veter. la qual disponia que si hiriere, o prendiere peche sexcientos maravedis de la buena moneda, hodie namque per nostram l. 1. huius tit. 9. si prendiere en lugar de la pena de los dichos sexcientos maravedis de la ley del ordenamiento vifto se pone pena de diez años de servir en galeras, o en frontera conforme a la qualidad de la persona vt vidimus, y si hiriere pena de muerte, la qual no ponía antes la dicha ley de ordenamiento en este caso, sino solamente de sexcientos maravedis de la buena moneda, y ansi quedan bien declaradas, y entendidas estas leyes reales y sus penas.

SVMMARIVM.

1 Index ex officio an teneatur inter rixari volentes treguarum & securitatem ponere, ad obtinendum delicto, & n. segg. & quod teneatur ad instantiam parvis n. 2.

6 Index sciens duos vel plures venturos ad rixam super capienda possessione alicuius rei, vel honorum maiorans debet ad eandem praedictam rixam possessionem secreffare penes fidum hominem & precipere contententibus sub panis, ne accedant ad captiuendum praedictam possessionem. Et quomodo hoc intelligatur n. segg.

9 Index licet regulariter in ciuilibus non possit partes compellere ad concordiam, nisi in quibusdam casibus, in criminalibus tamen hoc facere tenetur, ne ledatur res publica, & n. 10.

11 Ampliatur in indice clerico n. 11.

De iudice sciente aliquos rixari volentes quod teneantur fœdus treguarum ponere inter ipsos.

Q V Æ S T I O C I X.

VERO modo circa praxim supradictorum, an iudex ex officio videns, aut timens partes rixari, indeque graua crimina fore perpetranda, nisi ipse fœdus, treguarumque ponat inter ipsos, ex officio absque instantia partis possit treguam & securitatem inter eos sub penis ponere, atque constitueret ad instantiam partis timens offendi ab aliquo & implorantis officium iudicis pro sua securitate, quod possit iudex præmissa causæ cognitione compellere aduersarium ad præstandam cautionem de non offendendo cum, tenet Bart. in l. vicinis §. ne potentiores, per tex. ibi, ff. de officio præsid. & ibi, communiter Doctores, idem Bart. in l. sanctam, ff. de ver. dicit. & in l. denuntiamus, C. de his, qui ad Eccles. confug. & alibi: quam sententiam communem nouem declarationibus ornat, atque interpretatur Felin in rubrica de treg. & pac. num. 10. & 11. & reallum latissimè Hippolyt. de Marfil. in l. 1. §. præterea, cum sequentibus, ff. de question. Anton. Gomez 3. tom. var. res. c. 6. de iniuriis, num. 16. & Ripa in rubrica ff. de damn. infert. per totum, & hæc est receptissima omnium traditio teste Plaza lib. 1. de delict. cap. 7. num. 1. & cum eo Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 47. versic. & in primis.

Quinimo ex officio iudicis idem probatur in l. aquissimum, ff. de usufruct. aliàs l. si usufructus 16. in ordine §. sed si inter duos, ff. eodem titulo, vbi quod iudicis officio incumbit, ita rem componere inter litigantes, vt ad arma & contentionem priuam minime accedant cur enim (vt inquit Iuliusconsultus Iulianus) ad arma & rixam procedere patitur Prætor, quos potest iurisdictione sua componere? cuius responsi ratione plura tradidere post alios Curt. senior consil. 60. Paul. Paris. consil. 148. per totum lib. 4. Gratus consil. 10. numer. 9. & alibi sapissimè Doctores.

Et quauis Paulus Paris. vbi supra num. 10. dicat esse communem opinionem, iudicem requisitum seu ex mero eius officio procedentem non posse cogere aliquem ad præstandam præd. cautionem, ex vno mero & absoluto arbitrio, & nulla præcedente causæ cognitione, sed tunc demum ad id procedere debet, quando præcedit causa, & iusta, cum talis cautio petatur præstaria persona personæ, quem referunt Plaça d. cap. 7. num. 1. in fi. & Iul. Clar. vbi supra, versiculo, sed nunquid: satis tamen iusta causa est, quod partes parate sint ad rixam & arma, volentes vt possessione eiusdem rei vt in d. l. aquissimum, igitur vt cesset tale periculum iudex potest dare illud remedium: & præterea inquit Clarus vbi supra contra Paris. quod ipse plerumque vidit contrarium obseruari quando subest timor scandolorum, quia solent iudices & debet cogere partes ad iuicem fidei iubendum de se non offendendo omni appellatione & exceptione remota, & vbi recusat fidei iubere efficiuntur à ciuitate sub comminatione grauium pœnarum & quod in multis locis vbi quis minatur alteri solet ille

dari in custodia aduersario suo sub pena vitæ, quæ appellatur saluaguarda, quam ex causa Senatus solet aliquando concedere, præsertim quando aduersarij sunt potentiores & manu prompti; sed apud nos solent iudices sic reculentes ad iuicem fidei iubendum de se non offendendo in carcere publico detinere, donec prædicti fidei iustificationes præstent.

Et ex text. in d. l. aquissimum, Doctores communiter probant, indeque exit praxim ordinaria quod quando plures contendunt super capienda possessione alicuius rei litigiosæ & speratur, eos venire ad rixam & arma debet iudex & solet, vt hoc euenit præcedente aliqua causæ cognitione eis precipere sub pœna, ne ad eam rem accedant, quinimo res ponitur sub secreto apud tertium fidum hominem, donec per iudicem determinetur cum competat possessio, sine præiudicio iuris vtriusque partis, & ad hoc illum text. extendunt ibi Bart. Alber. cæterique Doctores & alij plures tenentes dictam praxim quos refert & sequitur Anton. Gom. in l. 45. Tauri num. 125. applicans ad questionem honorum maioratus, quando plures contendunt, se esse successores maioratus, & sic sibi iuicem contradicunt, & inter eos est maxima contentio, adeo quod speratur rixa & discordia & ad arma deueniri, quia vterque narrat se & suos pro adipiscenda actuali possessione, rerum maioratus, & hoc verum intelligi, quando non constat quis eorum possideret, vel quando est certum, quod neuter eorum possidet & vterque præparat se ad arma: secus tamen esse dicit, quando constat, quod vnus eorum possidet, vel esset in actuali detentione ex qua præsumatur possessio: quia tunc, licet alter se præparat ad arma, & speretur rixa, tunc namque non debet fieri sequestratio possessionis, sed possessor defendendus est per iudicem ita singulariter Bald. in l. quidam estimauerunt, ff. si cert. per. col. 2. post medium, versiculo, secundo casu & alij plures, quos refert & sequitur Anton. Gom. & optimè Decius in l. fin. num. 7. C. de edict. Diui Adrian. Tollen.

Denique licet in ciuilibus iudex regulariter non possit compellere partes ad concordiam Bart. in l. congruis in fin. ff. de offic. præsid. Abb. & Felin. post alios in rubrica num. 1. de treg. & pace, vbi congerit septem limitationes, ex quibus illam tantum, quam ibi latè probat Felin. num. 6. scilicet, quando est dissentio inter personas insignes ex qua respublica turbatur, refert & sequitur cum Paris. de Puteo Didac. Perez in l. 1. tit. 8. lib. 8. ord. col. 1483. vers. dubitatur, etiam.

Hoc tamen etiam fallit, in causa criminali, quia per eam potest lædi respublica, l. si quis ingenuus, §. fin. ff. de captiu. & post l. in reuersa Bart. Abb. & Felin. vbi supra hic num. 2. & 3. vbi hoc verum intelligi, antequam nascatur delictum, quia iudex ante factum debet obuiare: sed post delictum commissum, iudex non debet se intromittere ad concordiam partium, sed postquam puniuit potest studere de concordia earum, secundum Bart. Salic. & Alexand. quos refert §. & in terminis quod iudex etiam clericus possit compellere laicos ex causa ad treguam & pacem cum Abbate in cap. 1. de treg. & pace, tenet Felin. in d. Rubrica eiusdem tituli num. 9. & probatur hæc sententia hodie in l. 2. tit. 17. partita 7. ibi, & quando los vandos, y los otros homes que ouieren discordia, o enemistad entre si, no se acordaren en dar-se tregua, o seguranga, pueden los apremiar que la den,

los merinos è loa oficiales de cada lugar que auer poder de juzgar, y cumplir la justicia en la tierra, è son tenidos de la guardar, bien assi como si ellos mismos la ouiesen puesto de su voluntad, & ibi notat Gregorius Lopez in glossa apremiar, allegans alia iura approbat etiam eadem conclusio per hanc nostram l. 1. ibi, la tercera es, la que se da de vnros hombres a otros por el juez, y esta se deve guardar por aquellos entre quien fue puesta, &c. & iterum versiculo sequenti incip. y si los vandos y los hombres que ouieren enemistad entre si, no hizieren tregua, o conuenencia, o seguranga entre si, puedan ser apremiados por nos, y por nuestrros merinos y oficiales del lugar que auer poder de juzgar y hacer justicia. T mandamos que todos guarden la tregua que assi fuere puesta, bien assi como si ellos mismos la ouiesen puesto de su voluntad.

S V M M A R I V M.

- 1 Pace rupta ex noua superuenienti causa non incurritur pœna imposita in ipsa pace, & numeris seqq.
2 Tregua an dicatur rupta ex noua causa interueniente, & numeris sequentibus, & quid in foro Peli, num. 23.
3 Frangenti fidem, fides non est seruanda.
4 Ignoscendum est ei, qui prouocatus se vlcisci voluit.
5 Clausula, rebus sic stantibus & in eodem statu permanentibus semper subintelligitur.
6 Renuntiatio iurata, non extenditur ad ius postea de nouo competens.
7 L. 18. tit. 12. part. 3. intellectus, & num. 19. cum sequentibus.

De rumpente pacem vel treguam ex noua causa.

Q V Æ S T I O C X.

VERO tertio circa eandem l. 1. an sicut pax non ideo rumpitur ad incurtendam pœnam fractæ pacis, si ex noua superueniente causa rumpatur; veluti si vnus ipsorum alterum offendat iuxta doctrinam Bart. in l. ant facta, §. causa, num. 1. circa fin. ff. de pac. est communis vt cum alijs tellator Iulius Clarus in pract. crimin. §. fin. quæst. 47. versiculo, sed quoniam: vbi ampliat & in versiculo, quæro nunc: vbi hoc bene declarat & Hojed. de incompatib. benefic. 1. part. cap. 23. num. 18. & plurimos citans Mascard. de probat. 3. tom. conclusionem 1157. num. 5. & 6. vbi per totam illam conclusionem latissimè eam ampliat & declarat, eandem dicit communem plurimos idem dicentes & sequentes congens & amplians, & limitans pluribus modis nouissimè Farinac. in tertio tomo, sua prax. crimin. quæst. 107. parte secunda, artic. 32. num. 403. cum pluribus sequentibus: vbi loquitur etiam in cautione præstita de non offendendo, & Mascard. num. 9. cum sequentibus, inquit, quod in dubio ad euitandam pœnam noua causa semper præsumitur, quæ est communis opinio; vt post eum alios allegans dicit & sequitur Hippolyt. de Bonacola in suis communibus opinionibus, verbo, pax in dubio, & plurimos congens Farinac. Praxis Criminalis.

tinac. vbi supra, parte tertia, artic. 33. num. 432. affirmans esse communiter receptam, vbi numeris sequentibus, plurimis modis & conclusionibus hoc declarat vtiliter in praxi, & latissimè Pet. Zaball. lib. 2. resol. erimin. casu 101. num. 15. cum sequentibus, & quod pax non dicatur rupta approbat hodie in nostris Regnis ex l. 4. tit. 12. p. 7. in versiculo, otro si, ibi, no lo faziendo por ocasion, ni por otro yerro que acaciese entre ellos de nueuo, quo verbo Gregot. Lopez ibi notat esse textum expressum pro hac communi opinione; & confirmatur, quia secundum ius nostrum, quando constat, quis primò contrauenit paci & vnitati, iste primus non potest agere contra secundum, qui contrauenit, sed bene secundus contra primum, vt inquit Bart. in l. 1. §. cum arietes n. 2. ff. si quadr. pauper. fecit. dic. est communis, vt plures allegans affirmat Hojed. vbi supra, num. 17. §. & qualis debeat esse causa noua ad hoc vt ea offendens excusetur à pœna pacis, seu cautionis ruptæ latè idem Farin. vbi supra, art. 34. n. 60. cum seqq.

Ita etiam idem sit dicendum in tregua, vt ob nouam causam non dicatur rupta? Et videtur quidem proculdubio, idem dicendum in hac specie in tregua: promissio namque fidei, tunc demum locum habet, cum ab alia parte est seruata, & sic ille, qui præstat occasionem offendendi, violat treguam, seu pacem, non verò, qui offendit postea eum, qui fidem non seruauit: §. regula enim est generalis, quod frangenti fidem, fides non est seruanda l. si conuenierit, ff. pro sua text. cum glossa in cap. 3. de iure iur. Abb. in cap. an sit num. 6. de appell. latissimè Beccius consil. 45. num. 9. lib. 1. decis. Perus. 90. n. 28. in pari. Roland. à Valle consil. 99. num. 6. cum seqq. lib. 4.

Secundò, quia nimis durum esset, quod aduersarius me impugnet, & quod ego non possem me defendere etiam durante tempore tregue cap. cum inter de except. cap. si vero secundo, de sententia excommunicat. Decius Hieronym. Cagnol. post Alber. in l. cum par, §. illi debet, ff. de regul. iur.

Tertio, quia ignoscendum est ei, qui se vlcisci prouocatus voluit, l. qui cum natu 14. versiculo, ignoscendum, ff. de bon. lib. & in terminis hanc partem tenet Bald. in l. cum proponat, col. 1. num. 1. cap. 1. de pact. dicens esse veritatem & eam iure veritorem reputant ibi Alexand. num. 3. & decis. 7. vbi Claudius in quæst. quod ita vbiq; practica-tur, præterquam in Hispania, & eam probant collector. Henrich. Bellamera & Abb. in cap. 1. de tregua. & pace; hanc sequuntur plures relati per Didac. Perez in l. 1. tit. 8. lib. 4. ordin. col. 1480. versic. dubitatur tertio, & multo plures per Mascard. vbi supra, num. 70. vbi num. 76. cum sequentibus, affirmat hanc esse communem opinionem ex Andrea Gail. in tractatu de pace public. cap. 4. num. 46. eamque veritorem dicit Petrum Beneintend. decis. 65. num. 4. & crebriorem Moron in tract. de fid. treg. & pace, c. 118. num. 5. & magis communem plurimos citans affirmat Farinac. vbi supra, n. 406. & n. 49. inquit, quod ab ea nunquam recederet in iudicando.

Sed non desunt alij plures grauissimi auctores tenentes contrariam opinio sententiam, imo quod tregua etiam ob nouam causam dicatur rupta, etiam rationem differentie constituentem inter specie inter treguam & pacem, quia tregua fit ad tempus & ideo expectari debet finis temporis, & coque elapso poterit se vlcisci, non sic in

in pace, quæ perpetua est: & cum hac ratione transeunt modernum in d. l. cum proponas, teste Decio ibi col. 2. versic. 2. regula fallit in tregua secundum Didac. Perez ubi supra, col. 1482. ibi & cum hac ratione.

10 Secundo, quia, licet tu mihi facias proditionem, non tamen ex eo debeo aliquid contra te moliri, cum tibi fidem promiserim cap. noli 23. quest. 1.

11 Tertio ex l. regia 28. quæ videtur in hoc plusquam expressa tit. 1. part. 3. ibi, la otra es entretegua casi uno la da a otro, è la quebranta qualquiera de ellos faziendo daño al otro en su aver, mueble, ò rayz, que no sea en cuerpos de omes, ò mugeres, guardarse deve por esso el otro por no quebrantar su furia, fueras ende, si quando la pusieron en uno fue dicho, que si alguno delos la quebrantase en alguna manera, que el otro fuesse tenido de la guardar: ca enonces es derecho, que si alguno hiziere à otro traycion, ò alene, que el otro se venga del en aquella misma manera.

Et ita Gregor. Lopex ibi in glossa, in tregua, inquit, quod lex illa approbat dictum, quod fuit originale Vincentij in cap. 1. in fin. de reg. & pac. quod refert & sequitur Ioan. Andr. in addit. ad Specular. in titulo de tregua & pac. in Rubrica dicens, Vincentium affirmari ita servari in nostra Hispania, & hanc opinionem Vincentij sequuntur Bellam. num. 32. & Felin. num. 6. alios allegantes in d. cap. 1. de reg. & pac. & est communis opinio secundum Iason. in d. l. cum proponas, num. 6. & ex eo Didac. Perez in d. l. 1. col. 1481. cum sequenti, ubi, quod ista communis opinio de iure nostri Regni expressè est approbata in dist. 128. secundum Gregor. Lopez ibidem & eundem in l. 3. tit. 12. part. 7. in glossa, ibi, se dan, proceder, eandem sequuntur plures congesti per Mascard. ubi supra, num. 75. & 76. & Iul. Clar. dicentem esse communem d. §. fin. quest. 74. versiculo, sed bic plerique: dicit communem & communiorum ex aliis cum ea transiens Bonacosa in suis communib. opin. crimin. verbo, pax non dicitur rupta, ubi, secus in tregua & inquitur Doctores ubi supra, ita servari de consuetudine in Hispania, vt constat ex ipsis præcipue Ioanne Andr. ubi supra, & in cap. pervenit de iure iurand. Clar. ad in d. l. cum proponas, Alexand. in l. semel Mora ff. solut. matrim. Bellamer. ubi supra, Hippolyt. consil. 21. num. 60. lib. 1. Didac. Perez & in aliis, & sequuntur alij relati per Farinac. ubi supra, num. 408. ubi refert aliquos dicentes esse communem & magis communem & quod ab ea in iudicando & consulendo recedendum non est.

12 Quid tenendum Doctores conveniunt in hoc, quod iura loquentia de frangente pacem, habeant etiam locum in frangente treguam ex dispositione iuris: & opinio Vincentij supra secundo loco relata, procedat stante consuetudine, & ita se vsum habente, ita Mascard. ubi supra, num. 77. ait, quod ita vsum habeat in Hispania, nunquam vidi, nec audivi, quicquid dicat Vincentius, & ceteri ex relatione ipsius; nullus tamen nostrorum Doctorum Cõhispanorum, quem ipse viderim affirmat præd. vsum, praxim, aut consuetudinem.

13 Denique, licet opinio Vincentij tenenda esset, adhuc etiam in tali casu, mitigari deberet pena statuta d. l. 3. si quis provocatum voluit se viciari ex d. l. qui cum nutu masor, §. libertas, ff. de bon. lib. secundum Gregor. Lopez in d. l. 3. gloss. magna versic. mitigando.

Nihilominus tamen in questione præmissa, 14 sententia affirmativa, & sic primo loco supra relata, quod tregua non dicatur rupta ex nova causa, sicut nec pax, est longe verior & magis communis, vt patet ex supradictis, eamque credit de iure veriorum & vidisse vbiq; servari Iul. Clar. d. §. fin. quest. 47. versiculo, ego credo: vbi refert Corneum dicentem, se putare, quod contraria opinio nullibi servatur in practica: & Claudium dicentem, quod vbiq; contrarium servatur, præterquam in Hispania, eandem cum Claro, ubi supra, sequi videtur Hippolytus de Bonacosa in suis communibus opinion. criminal. verb. pax non dicitur rupta, ibi & idem si est fracta tregua: sequitur plures referens cum communi contra alios Petrus Zaball. ubi supra, num. 374. cum sequentibus.

Nec obstant fundamenta contraria adducta pro opinione Vincentij, quoniam illis satisficitur modum sequentem.

Ad primum de ratione differentie inter treguam & pacem responderetur, ipsum minime iure procedere, aut subsistere posse, quoniam & si tregua fiat ad tempus, non ideo sequitur offensum durante tempore tregue, expectare debere ad finem temporis; cum primum enim alter primo fregit treguam, contravenit promissis, atque facultatem aduersario à se offenso fecisse, atque concessisse videtur à tregua recedendi, quandoquidem ipse prius eam fregit, patet, quia primus non habet plus iuris ad contraveniendum, quam secundus, cum æqualiter ad treguam servandam vterque teneretur, sed ille, abique nova causa ab ea de facto recessit, ergo huic merito idem licebit pro defensione sui honoris: non enim debet esse melioris conditionis provocans, quam provocatus.

Denique in conventionione pacis, vel tregue, 16 sicut in alia qualibet promissione semper intelligitur inesse clausula & conditio, rebus sic stantibus, & aliquo de nouo non superueniente: cum inter de renunt. cap. quemadmodum de iure iurand. & in cap. clericus eodem titulo l. fin. ff. qui suis ff. cogantur l. fin. C. de non num. pecun. l. fin. ad municip. etiam si iuramentum promissioni accesserit vt latissime per Tirac. in l. prefatione, l. si unquam num. 166. cum sequentibus, C. de renoc. donat. nos in tractatu de iurament. confirmat. 1. part. cap. 19. num. 6. & cap. 71. num. etiam 7. §. vbi quod renuntiatio iurata nunquam extenditur ad ius non competens tempore renuntiationis, sed ad tunc competente competens restringitur & ideo non obstante tali renuntiatione poterit petere ius nouum sibi superueniens, etiam si renuntiauerit iuri, quod habet & habere sperat in tali re; quia id intelligitur ex causa de præterito iuxta supradictam communem resolutionem, & in terminis probat Bart. in l. vxor, §. Diuus ff. de adulter. & in l. qui Roma, §. duo fratres, num. 19. ff. de verb. obligat. & in l. post emancipationem, §. 1. n. 3. ff. de liber. legat. & in l. qui cum tutoribus, num. 1. ff. de transact. Hippolyt. in l. 1. §. fin. in 7.8. & 9. columna, ff. de questio. Mascard. de probat. 3. tom. conclus. 1157. num. 8. ubi num. 9. in terminis pacis formate, quod intelligatur dicta clausula, rebus sic stantibus allegat Hercul. in tractatu de cautione de non offendend. cap. 13. num. 3. in versiculo, hæc proculdubio est communis & magis communis opinio, & Patif. consil. 165. num. 18. volumine 4. ergo & in terminis tregue facte, ac promissæ eadem ratione intelligenda est etiam prædicta clausula: neque obstat altera pars rationis

tionis differentie præd. inter treguam & pacem, nempe quod pax perpetua sit: facile enim hoc etiam diluitur, si obseruemus tandem vim militatam in tregua promissa, durante tempore ipsius tregue respectiue, quandoquidem validum est argumentum de toto quoad partem, & vt in l. que de iura cum simi ff. de rei vendit. tum etiam, quia illa ratio differentie non est sufficiens ad tantum discrimen constituendum inter treguam & pacem, vt ex supra dictis patet: offensus enim fracta tregua, cum agat de defendendo honorem proprium & sibi sit iam via aperta, atque fides præstita soluta, non tenetur virtute eius expectare ad finem temporis ratione inæqualitatis & ad euitandum absurdum illud, quod prouocans sit melioris conditionis, quam prouocatus, & quia de hoc conueni non possit prior offensus, cum ipse prius fregerit treguam, causamque proximam dederit & immediatam scilicet offensiois: accedit præterea alia ratio, ne scilicet si contrarium diceremus, detur occasio passim treguam frangendi & vt pax non seruentur & pax non custodiatur contra textum in cap. 1. & 2. de pacis.

Ad secundum fundamentum contrarium, respondetur eodem modo: nempe quod ex contrauentione primi, soluitur fides præstita ab offenso, & frangenti fidem fides potest frangi vt prædiximus neque obstat textus in cap. noli 23. quest. 1. quia tantum probat, quod etiam hosti est seruanda fides, contra quem bellum geritur, id, quod more declarat l. 2. versiculo per, tit. 16. part. 7. si tamen hostis, cui præstita est fides, & cum quo est facta tregua, eam prius fregerit, non probant præcitata iura quod adhuc sit eis seruanda fides & tregua, quinimo recta ratione probare videtur contrarium, ac si tregua facta non fuisset.

18 Ad tertium & quod fortius videbatur nempe ex l. 28. quæ est penultima tit. 11. part. 3. in verbis expressis iam supra relatis, respondemus loqui, quando rupta fuit tregua, dando damna in rebus, secus verò in personis, quia si ipse offenderent durante tregua, secus esset: item etiam loquitur, quando in tregua interuenit iuramentum: vnde fortè, si hoc cessaret, sicut non dicitur quis ruptor pacis, si noua causa superueniat, vt in d. l. 4. tit. 12. part. 7. & supra diximus in principio huius questionis, sic nec dicitur ruptor tregue noua causa intercedente, vt puniatur tanquam talis ruptor; vnde pena aliàs remanebit in dispositione iuris, ac si tregua non fuisset facta: ita obseruabit Gregorius Lopez in d. l. 3. glossa magna, in fine tit. 22. part. 7. idem Gregor. in propria loco, nempe in d. l. penultim. tit. 11. part. 3. in gloss. omes ò mugeres, dicens ex isto verbo videtur, quod si tregua frangatur, vulnerando vnus alterius, quod alter non tenebitur seruare treguam & si ipse alium vulnerauerit, non teneatur vt violator tregue, sed pena legali secundum Bald. post Guidon. de Suza in l. cum proponas, la primera, C. de pacis, quod satis probari in d. l. penult. in fine, alletit Gregor. Lopez ibidem.

19 Hæc tamen responsio triplex habet capitulum primum est, quod d. l. penultim. loquatur, quando rupta fuit tregua dando damna in rebus, secus verò in personis, quia si ipse offenderent durante tregua secus esset: hoc caput expressè probatur in d. l. regia, vt patet ibi, faziendo daño a otro en su aver, mueble, ò rayz, que no sea en cuerpos de omes ò mugeres, guardarse deve por Praxim Criminalis.

esso per otro, sicque hæc lex manifestè approbat opinionem communem Vincentij, in bonis, hoc est in rebus, vt cum iudicio obseruat Gregor. Lopez, & hinc fortan nonnulli ex præcitatis auctoribus ansam & occasionem sumpserunt dicendi, quod opinio Vincentij seruatur in Hispania, quod verum esse potest, aut saltem debet obseruari ex præd. l. regia, in personis verò in eademmet l. regia approbatur nostra verior & magis communis sententia: hocque modo præd. duæ communes contrariæ sententiæ reducuntur ad concordiam in his Regnis Castellæ & Legionis: extra ea verò indistinctè probò secundam ex fundamentis de quibus supra, quam etiam nouissimè præd. secundas communes sententiæ referens sequitur & probat D. Azuced. in l. 3. num. 9. cum sequentibus, tit. 8. hoc lib. 8. vbi limitat cum Claro & Mascard. quando causa illa esset procurata per offendentem, quia tunc nihil prodesset.

Secundum caput responsionis Gregorij Lopez est quod d. l. penult. loquatur, quando in tregua interuenit iuramentum: hic intellectus literalis quidem est & verius, vt patet ex illis verbis legis, guardarse la deve por esso el otro por no quebrantar su iura: quasi secus sit dicendum, si in tregua iuramentum non interuenit, quia tunc indistinctè seruanda erit opinio verior & magis communis, quam defendimus.

Habet tamen non leuem difficultatem hæc responsio, quia omnino videtur iuri contraria, vt patet ex his, quæ in comprobatione nostræ sententiæ prædiximus, & præcipue ex eo, quod in quacumque promissione etiam iurata intelligitur clausula rebus sic stantibus & in eodem statu permanentibus, & præterea quod frangenti fidem potest fides frangi: denique quia iuramentum sortitur naturam contractus super quo interponitur l. fin. C. de non num. pecun. cum simi. ac proinde iuramentum partium de tregua seruanda intelligi necessario debet, dum ab altera parte non frangitur, aliàs secus ex defectu consensus præsumpti ac omnino sub intellectu actus natura actus, nempe vt ambe partes in tuto sint durante tempore tregue cum igitur altera earum contravenit tregue, iam cessat animus alterius partis promittentis seruare treguam cum iuramento, ac per consequens deficit consensus ipsius, ergo iuramentum præd. non frangitur, si offensus contraveniat postea tregue: quis enim sanæ mentis promississet atque iurasset se seruaturum treguam, etiam si altera pars ei contrauenerit: nemo profecto: quinimo cum vtraque pars promittat & iuret seruare treguam, eo magis comprobatur hæc nostra obseruatio, atque consideratio, quare non esse necessarium videtur exprimere in ipsa tregua, quod si vnus eorum eam frangeret, alter non teneatur eam obseruare, hoc enim tacitè à iure inest, atque subintelligitur, tam est in d. l. penult. aliud probetur, quando personæ non offenduntur, sed tantum damnum in bonis datur.

i Hæc sunt, quæ hanc responsionem, & decisionem d. l. regie difficilem reddunt præcipue cum in fine eadem l. dicat: non es derecho que si alguno fiziere otra traycion, ò alene, se venga del en aquella misma manera.

Nihilominus tamen, cum expressa decisio legis sit, non audemus contra eam aliquid obloqui; potest tamen dici, quod iuramentum ibi est seruandum; non tamen probat nec inquit lex, quod frangens treguam iuratum ex noua causa

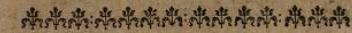
superueniente, puta, quia altera pars prius eam fregit, dicitur facta tregua, nec incidat in pœnas in ea appostas: unde si se vlciscatur, siue dando damnum in bonis, siue in personis, non dicitur fractor treguæ, nec vt talis punietur pœnis in ea appostis, sed erit fractor iuramenti, & sic tanquam peritius punietur poterit, & denique pœna iuris propter peritium, mitiori tamen quam conuenta & apposta in tregua, ac si tregua non fuisset facta, vt rectè censuit Greg. Lopez vtrobique, & hoc modo verba legis sunt clara: ibi, *guardarse la dene por esso el otro, por no quebrantar su jura*: ergo idè tenetur offensus & sic puocatus seruare treguam, vt suum iuramentum non frangat, quali dicat, cum possit seruari sine interitu salutis æternæ iuramentum, ipsum seruandum est, vt alijs videmus in cap. *quamuis pactum de pact. in 6. in cap. cum contingat de iur. iur.* ac si diceret seruanda est tregua in præd. specie ab altera parte, ne suum iuramentum frangat: non igitur eo tenetur seruare treguam, quod alijs superueniente causa de nouo ad id ratione promissionis simpliciter, nec ex natura treguæ teneatur, sed tantum ratione iuramenti, ergo si fregit iuramentum, tenebitur de peritio, non vero de tregua rupta, nec eius pœna: eodem modo responderi potest ad rationem in fine ipsius positam supra relata: ibi, *cap. no es derecho*, &c. quod si replices ratio hæc l. non accommodatur opportune præcedentibus, respondemus negatiue, quando quidem in præcedentibus non agitur de fractione treguæ, sed peritij tantum.

Adhuc tamen restat serupulus circa veram rationem & intelligentiam d. l. regie primò dictus: siquidem iuramentum in tregua appositum non videbatur seruandum etiam in bonis noua causa interueniente, ex defectu consensus, quod si est seruandum in bonis, etiam in personis seruandum erat, cum possit vtroque casu seruari, sine interitu salutis æternæ: ergo, aut quæ dicta sunt veritate carent, aut decisio d. l. regie iure non procedit, hoc autem dici non potest, ergo, &c. Responderi poterit l. hanc approbare opinionem illorum, qui tenebant, quod licet tu facias proditionem contra me, non tamen debeo illam committere contra te, quia tibi fidem promisi: de quo, per Gregor. Lopez in d. l. penultim. glossa fin. in fin. & supra alios eiusdem opinionis auctores retulimus, quæ opinio approbatur in ea l. regia, quando tregua formata est iuramento, ne ipsum frangatur, & non alijs; nec tunc quoad personas, sed quoad bona tantum; & quamuis sic propter auctoritatem legis tenendum sit, nihilominus tamen iure communi attento verior est opinio contraria & magis communis, vt vidimus & patet ex supradictis.

22. Tertium dictum siue tertia responsio Gregor. Lopez ad præfatam l. regiam est, quod non dicitur fractor treguæ noua causa intercedente, quasi puocatus vlciscitur, vt puniatur tanquam talis ruptor, sed pœna alijs remanebit in dispositione iuris, ac si alijs tregua non fuisset rupta. Hæc est assertio verissima meo iudicio, vt iure probata ex supradictis & ex traditis per Mascard. dicit. *conclusionem 1157. num. 28. & 29.* vbi probat, quod si pax rumpatur ob nouam causam tam in continenti, quam ex intervallo, non incurritur in pœnam conuentionalem & applicandam parti, vt per ipsum ibi *num. 27.* secus tamen est respectu pœnæ applicandæ filio, nam ex intervallo offendens etiam prior offensus punietur, sicut & punietur in continenti, quoad filium, qui nihil

aliud respicit nisi delictum, & ideo nisi offensus offenderet ad suam defensionem, plederetur quoad filium, vt ibi latè probat ex Bald. & in alijs auctoribus.

Loquuti sumus, & intelligi necessariò volumus superiora in foro fori, secus in foro poli, in quo nullo modo licebit ex causa quantumcumque de nouo superueniente frangere treguam, & sic aduersarij occidere, vulnerare, aut damnum aliquod in suis bonis inferre, sed auctoritate prætoris ius suum in iudicio deducere, ac petere & prosequi abique malo animo vindicandi iniuriam sibi illatam, sed bono zelo & pro bono publico, ne delicta remaneant impunita, & vt occasione alijs delinquentis auferatur, ac deinde vt damna interesse & expensæ sibi restantur, præterquam in continenti, tunc enim licitam est omni iure pro defensione sui necessaria cum moderamine inculpate tutelæ alterum offendere, vel etiam occidere, seruatis seruandis à iure & à nostris interpretibus requisitis & traditis.

S V M M A R I V M.

1. Tregua vel pax inter aliquos facta, an dicatur rupta ex adulterio commisso cum vxore alterius, & numeris sequentibus, & quid ex alijs casibus de quibus num. 5.
2. Vassallus, qui promittit domino fidelitatem, perdit feudum propter adulterium cum vxore vel filia domini commissum.
3. Pax rupta non dicitur ex noua causa etiam leui superueniente, limitatur aliquibus modis num. 7 & 8.
9. Promittens sub pœna non offendere alterum an incidat in pœnam offendendo fratrem eius, & num. seqq.

De pace & tregua inter aliquos facta, an dicatur rupta ex adulterio commisso cum vxore alterius.

Q V Æ S T I O C X I.

VERO etiam circa easdem leges regias, an tregua vel pax facta inter aliquos censetur rupta ex adulterio commisso per vnum ex prædictis cum vxore alterius? & ruptam esse affirmavit Ioan. Faber in l. denunciamus col. 2. versiculo, sed quid si non tangit, Cod. de his qui ad Eccles. confug. sequitur Artin. in l. si ita stipulatus, §. Chrysostron col. fin. ff. de verb. obligat. Angel. in tract. malefic. verbo, che me ha adulterato la mia dona, num. 6. & ibi Augustin. de Artin. in addit. Roman. in l. licitatio. §. quod illicitè col. 2. versic. 4. adde num. 8. ff. de public. & vltig.

Pro quo facit quia vassallus, qui promittit domino fidelitatem, perdit feudum propter adulterium cum vxore vel filia domini, vt in authent. que fuit 1. caus. beneficium amittend. §. præterea, & §. sequens collatione 10. cap. 1. §. 1. quib. mod. feud. amittend. ampliat Clarus, §. feudum quaestione 48. ergo cum facientes treguam, vel pacem promittant sibi inuicem obseruare fidem, si vnus alterius vxorem, vel filiam postea carnaliter cognouerit,

cognouerit, dicitur fidem, seu pacem firmatam violasse. Confirmatur quia ex noua causa superueniente non dicitur quis ruptor pacis, vt supra in quaestione proximè præcedenti, quod procedit etiam si noua causa superueniens non esset iusta, pacem rumpendi, sed leuis & friuola, vt cum plurimis auctoribus resoluti Mascard. de probat. 4. tom. *conclusionem 1157. num. 13.* quia ad incurrendam pœnam propter fractionem pacis requiritur dolus: vt ibi per eum *num. 14.* sed bene, quolibet causa etiam leuis & leuissima, & siue iusta, siue iniusta excusat à dolo l. igitur ff. de liber. causa communibus: vt pluribus relatis affirmat Mascard. vbi supra, n. 16. sed adulterium commissum cum vxore vel filia est causa noua grauissima, vt patet, ergo, &c.

4. Nihilominus tamen contraria in hoc sententia est verior communis & tenenda: quia præsumitur potius id fecisse causa libidinis, quam animo iniuriandi; ita tenet Bart. in l. verum, n. 4. ff. de furt. & ibi eius addit. quam latè probat & sequitur Alexand. conf. 113. lib. 2. Hippolyt. conf. 83. qui cuncta moderatè col. 1. lib. 2. & conf. 83. post redditum consilium col. 1. num. 2. & 34. eodem lib. 2. quos refert & sequitur Didacus Perez in l. 1. tit. 8. lib. 4. ordinam. col. 1486. & hoc dictum Bart. communiter à consulentibus approbatur: vt inquit Ludouic. Carus inter consil. crimin. diuersi. Doctorum consil. 99. num. 13. lib. 1. est communis secundum Augustin. ad Angel. vbi supra, num. 6. quos in hoc refert & sequitur Iul. Clarus in practice. crimin. §. fin. quaest. 47. ad fin. in versiculo, sed quid si vnus: sequitur alios allegans Mascard. d. *conclusionem 1157. num. 132.* vbi ait idem esse de illo, qui corruptit filiam aduersarij, & in eo qui fecit furtum cum eo qui fecerat pacem, quod non incidat in pœnam fractæ pacis, quia non fecit animo vindicandi, sed animo lucrandi, asserit Bart. vbi supra, num. 5. idem in stupro & furto cum communi ex alijs affirmat Hippol. de Bonacola, in suis communibus opinionibus crimin. verb. pax non dicitur rupta, & generaliter pacem non dicitur ruptam propter offensam ex alia causa proueniente, quam vt pax rumpatur probauit Bertazol. conf. 185. n. 13. quem refert & sequitur Mascard. vbi supra, num. 133.

7. Limitanda tamen erit primo præcedens communis conclusio, quando adulterium & cetera fierent causa vindicandi: quia fortè iste pallus est similem iniuriam de qua facta est pax; quia tunc sine dubio incideret in pœnam fractæ pacis secundum Bart. in d. l. verum, num. 4. vbi addit cum Angel. intelligit veram esse præd. communem sententiam, quando constat quod solum ad finem libidinis commissam fuit adulterium, alijs secus, quia præsumptio degenerat, contra libidinem facientem, & quia vbi actus ad plura delicta potest se habere odio delinquentis, fit interpretatio contra eum in partem duriorem, quare dicebat Iulius Clarus vbi supra, quod si mulier illa esset adeo deformis, seu vetula, quod verisimile esset potius animo iniuriandi, quam ex causa libidinis id fecisset, fortè posset dici, quod incidisset in pœnam: refert & sequitur Hippolyt. de Bonacola vbi supra, verbo, pax non dicitur rupta ad fin.

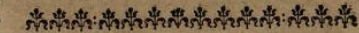
8. Secundo, limitatur præd. communis sententia, quando ex tenore pacis, seu treguæ & præcedentibus constaret ad hoc quoque ipsam extendi siue id comprehendere: tunc enim proculdubio in pœnam fractæ pacis siue treguæ huiusmodi delinquens incidere ex voluntate, vel men-

Praxis Criminalis.

te eorum, qui concordiam, seu pacem vel treguam iniungunt.

Nec tenendo supradictam communem sententiam obstat illud de vassallo committente adulterium cum vxore, vel filia domini, quod ob id perdat feudum, quoniam procedit in vassallo, qui promittit domino fidelitatem; hæc namque violatur committendo adulterium cum vxore domini vel stuprum cum eius filia, sed facientes pacem non promittant, nisi solummodo non offendere occasione præcedentis rixæ: ergo, &c. quò fit vt si adulterium committeretur ad vindictam vel occasione præd. rixæ præcedentis, provt in dubio præsumitur, non vero solum ad finem libidinis illud perpetrans incidere in pœnam fractæ pacis, vt prædiximus.

Ex præcedentibus deducitur quod si duo promiserint se inuicem non offendere sub pœna, si vnus eorum offendat fratrem alterius, non dicitur incidisse in pœnam: ita Bart. in l. si ita stipulatus, §. Chrysostron, num. 10. ff. de verb. obligat. communis vt alios allegans tellatur Iulius Clarus lib. 5. recept. sentent. §. fin. quaestione 47. versicula, quæro: quia ad hoc vt dicatur pax rupta requiritur, quod persona offensa sit talis, quod propter eius offensam competeret principali actio iniuriarum proprio nomine, §. quod tamen intelligendum est vt procedat nisi manifestè appareret, quod offenderet fratrem vt ipsum principalem offenderet, puta, quia nullam aliam causam inimicitie haberet cum ipso fratre, eo namque casu, grauius etiam esset puniendus: ita Iulius Clarus vbi supra, sequitur citans ad vtrumque alios cum communi Bonacola vbi supra, ibi, & si frater eius. §. Secundo, est intelligendum præterquam si tenor pacis fratrem quoque comprehenderet: quia is est seruandus vt patet, per offensam tamen filij pax dicitur rupta communis, secundum eundem Bonacola ibi verbo, pax rupta, & per offensam vxoris Plaga de delict. cap. 6. num. 23.

S V M M A R I V M.

1. Vassalli dominorum an possint petere & impetrare à Rege saluam guardiam & securitatem, contra dominos propter litem quam mouent vel mouere intendunt contra ipsos? & numeris sequentibus. Et quando dicatur, venire dominos contra dictam solam guardiam, num. 5. & 6.
7. Infringens treguam positam à Principe est proditor & alius inciditque in pœnam lesæ Maiestatis, & num. 8. & 9. quomodo hoc intelligatur.
10. Salua guardia concessa debet notificari illi contra quos datur & praconizari.
11. Salua guardia violator quibus pœnis puniatur? & num. 12. & 13. cum seqq.

De salua guardia concedenda vassallis aduersus dominos propter litem.

Q V Æ S T I O C X I I.

VERO præterea circa l. 1. eiusdem tit. 8. hoc lib. 8. mouet collect. reg. præcipientem chartam generalem de securitate non esse concedendam

cedendam inter dominum & vassallos eius specialis vero detur, si regi visum fuerit expedire dari.

An iure vassalli dominorum possint à Rege petere atque impetrare saluam guardam & securitatem, hoc est, seguro real contra damnos; putà quia litem mouent contra ipsos habent, vel mouere intendunt, vel aliàs ob aliam iustam causam in tutamen personarum libertatis, atque rerum suarum iuste sibi timentes, inferri damna, atque grauamina ab ipsis dominis, eorum iudicibus & officialibus?

Et videtur primò nomine id locum habere, quoniam leges omnibus præbent securitatem, vnde necessaria non est concessio huius saluæ guardiæ. Secundo, quia si hæc impetrari possit, facillime impediretur dominus in sua iurisdictione per subditos, quibus prouisum est remedio appellationis & prouocationis si grauetur per dominum iure superioritatis & auctoritatis.

- 2 Nihilominus tamen ex causa, præd. salua guardia & securitas regia à vassallis dominorum impetrari potest, & concedi solet ac debet eis à rege de ipsos non offendendo in corpore, seu in persona, nec in bonis, cum talis offensio reparari non possit remedio appellationis, & dominus vassallorum possit se defendere iudicialiter pacifice, prout tenetur à litibus contra se motis ab illis vassallis, nullum ob damnum in personis, aut rebus inferendo, aut inferri faciendo à suis iudicibus & officialibus, quod & Christiana religio præcipit, & hæc securitatem solus rex concedit secundum Angel. & cum eo Gregor. Lopez in l. 1. in versiculo, l. a nouena in glossa assigura, tit. 2. part. 7. vbi hæc partem in terminis probat, nempe quod ex causa, non verò sine ea possit à rege hæc securitas postulari, & quod saluum conductum perpetuum solus Princeps concedit; temporalem verò etiam index inferior potest concedere iusta causa subsistente. ¶ Eadem praxi & stylo concedendi præd. saluam guardiam vassallis dominorum vitur curia Parlamenti Regni Franciæ, secundum Guillelm. Benedic. in reper. cap. Raynui V. & uxore, nomine Adelasia, num. 390. de testam. & Auend. 1. part. cap. 11. præter num. 3. versiculo, & ideo: vbi affirmat se quotidie videre dominum Regem in his Regnis Castellæ istas saluas guardas potentibus concedere, & Azeued. in hac l. 1. num. 2. cum sequentibus, quæ praxis factis probatur in hac l. 2. quatenus prohibetur dari chartas. Per las quales se ponga regua, ò seguro general entre el señor y su vassallos: y se dispone, que si en especial alguno viniere à se querrelar de su señor, y dixere que ha del tal rezelo, que no puede estar seguro, y entendiere el Rey que tal razon por que lo deua hazer, cmbiara à mandar al señor que lo asegure so cierta pena: ¶ ego verò censeo sufficientem rationem hoc statim concedendi esse, si lis mota à vassallis contra dominum; vt adest Auend. se vidisse statim petentibus concedi.

- 5 Tunc autem strangi, vel non obseruari saluam guardiam à dominis ex eo parebit, quod de facto & non de iure procedunt contra vassallos: secus verò si ipsi, eorumve iudices intridicè procedant, vt probat Auendaño vbi supra, num. 4.
- 6 ¶ Vbi quod etiam dicuntur venire contra saluam guardiam, si ipsi eorumve iudices de causa sua propria cognoscant & sic in ea vexant vassallum, nisi consuetudine sit introductum, vt præd. domini de causis suis cognoscant contra subdi-

tos & primum dictum refert, sequitur Azeued. hic, num. 10.

Infringens autem treguam positam à Principe es traydor, seu proditor l. 1. tit. 2. part. 7. in versiculo, la nouena, & ibi Gregor. Lopez notat: & est aleuolus inciditque in penam læsæ Maiestatis, l. 1. ad l. l. mag. vbi vel aduersus securitatem eius committitur, & ibi glossa verbo, securitatem, & Barr. num. 6. & in l. 1. col. 2. num. 8. versiculo, nota hic argumentum, Cod. de nauicul. seu nauiculis lib. 11. Didac. Perez in l. 10. tit. 2. lib. 4. ordinament. col. 1387. Auend. vbi supra, d. num. 4. versiculo, concessa, & hic est communis & verus intellectus d. l. 1. in verbis supra relatis, vt plures allegans affirmat Farinac. in suis questionibus crimin. quest. 29. de carcerib. & carcerat. num. 12. vbi improbat alium contrarium intellectum Budei illorum verborum in adnot. posterioribus ad Pandectas ad d. l. 1. ff. ad legem Jul. mag. scilicet vt textus ille non intelligatur de securitate per saluum conductum, seu promissionem de non offendendo, sed de securitate, hoc est de tranquillitate & quiete publica: ita quod sensus sit, quod qui aduersus securitatem & quietem, & tranquillitatem populi Romani venerit læsæ Maiestatis crimen incurrat: tametsi hæc Budei interpretatio admodum consona & rationalibus videatur Bursat. consil. 216. num. 4. lib. 2. non tamen per hoc est recedendum à prædicto communi intellectu; secundum Farinac. d. num. 12. in fin. ¶ Et quod committat crimen læsæ Maiestatis offendens habentem securitatem ab Imperatore, Papa, vel Principe non recognoscens superiorem, est vera conclusio & non habet contra dicentem modo notitiam habens de securitate id faciat secundum Tyber. Decian. in 1. tom. tractat. in crim. lib. 7. cap. 5. num. 19. fol. 84. tandem conclusionem proteram sequitur plures allegans idem Decian. dicto 2. tom. lib. 7. cap. 16. num. 1. & 2. fol. 100. ¶ Vbi hoc intelligit verum, quando in odium & contemptum Principis priuatus offendit priuatum, cui Princeps securitatem concessisset: secus si ob inimicitias speciales cum offenso & num. 3. inquit quod miles turbator pacis capite punitur l. ultim. de re militi.

Concessa tamen salua guardia debet notificari illis, contra quos datur & præconizati vt ex l. fin. tit. 16. part. 2. ¶ Et ibi notat prædicam Gregorio Lopez. in glossa, fæzer saber, cum sequentibus, quod si tunc notificatione facta violetur occidendo eius impetratorem, punitur violator & ruptor eius pœna mortis ex illa l. partitæ & alii etiam penis, vt per Azeued. hic num. 8. & 9. hoc tamen verum est & procedit morte sequuta ex ipsa offensione vt prædicimus, morte autem non sequuta pœna erit extraordinaria iudicis arbitrio iuxta facti & personarum qualitatem imponenda, vt per Barr. & Alexand. in Lillias, §. ne potentiores de officio præsid. quos in proposito referens & sequuntur Boët. decis. 179. num. 4. & lare Gigas de crimin. læsæ Maiestatis lib. 1. titulo, qualiter & quib. crimen læsæ Maiest. committatur n. 33. quasi per totam, Guid. Pap. decis. 418. num. 1. cum sequentibus, vbi quod ita seruatur de stylo Curia Delphinalis, Guillelm. de Cuneo in tract. de securit. questione 32. versiculo, sed quero qualiter frangentes securitatem puniantur, & hæc esse magis communem Doctorem sententiam, affirmat Menoch. de arbit. iud. casu 36. num. 1. & Farinac. vbi supra, num. 13. ad fin. ¶ Vbi tamen aduertit plures ex supradictis Doctores non loqui in his terminis, scilicet, in offendente eos, qui

qui habent saluum conductum, seu securitatem à Principe: sed in offendente eos, quibus ipsimet offendentes præstituerunt cautionem de non offendendo: licet alij Doctores in prioribus terminis loquantur, quare ipse Farinac. ibi, num. 16. cum seqq. ita distinguit in proposito.

- 13 Scilicet quod aut offensus habeat securitatem à priuato, hoc est ab offendente, aut à Principe, primo casu offendens non incurrit crimen læsæ Maiestatis, nec per consequens pœnam mortis, nisi in casu sequuta mortis, morte autem non sequuta iudicis arbitrio plectetur, secundum Barr. Alberic. Guillelm. de Cun. & Boher. supra relatos, & quod secundum istos terminos hæc limitatio est magis communiter recepta secundum Menoch. vbi supra.
- 14 Secundo casu quando offendens habet saluam guardiam securitatem, seu saluum conductum, non à priuato, sed à Principe, ab alio inferiore à Principe, & tunc si illam habet ab inferiore, vel ab alio quam à Principe ipso vel eius consilio, aut locum tenente: pœna illum sic offendentis non erit mortis, nisi sequuta morte ex offensione: at morte non sequuta, erit vel pœna, vel aliàs arbitraria iuxta offensa qualitatem, vt per Guid. Pap. d. decis. 418. & ibi additio & per Neuizanz. consil. 83. num. 11.
- 15 At si offensus habeat saluum conductum ab ipso Principe vel eius consilio, aut locum tenente, iterum distinguit, quod si offensus facta est, non ex odio Principis, vel inimicitia, tunc pœna erit arbitraria, vt supra, quia isto casu offendens non dicitur incurtere crimen læsæ Maiestatis, cum asscuratum offendat, non vt Principi iniuriam inferat & illius honorem lædat, sed de suo inimico ex particulari odio vindictam sumat, vt ibi probat.
- 16 Si verò sequuta est offensus in dedecus & Principis offensione eoque animo vt Principi iniuria inferatur & tunc nulla habita distinctione mortis sequatur, vel non sequatur credit mortis pœnam posse infligi, quæ isto casu incurritur, per committentem crimen læsæ Maiestatis cuius pœna mortis est l. 3. C. ad legem Jul. mai. & secundum istos terminos procedit d. l. cum aliis, ff. eod. tit. & bene declarat Neuizanz. vbi supra, & melius Boll. in tit. de crimin. læsæ Maiestatis, num. 10. & iuxta præd. distinctionem, quæ mihi placet: est intelligendum quod supra diximus, in versiculo, infringens autem treguam positam à Principe, &c. que esse seu traydor, ò proditor, & aleuolus, & quod incidit in penam læsæ Maiestatis ex d. l. 1. & l. 1. tit. 2. part. 7. vers. la nouena, quæ ita optime declarantur & intelliguntur per præd. distinctionem.

- 13 Saluus conductus concessus hosti an sit seruandus, & num. 14.
- 16 Saluus conductus concessus bannito ad quid extendatur, & num. 18. & 19.
- 17 Priviligia sine laicè & favorabiliter interpretanda & quomodo hoc intelligatur.
- 20 Saluus conductus concessus à Principe quoad illum cui conceditur & socios eius seruari debet etiam si socij sint Iudei, & etiam si illi socij vadant sine illo principali, cui est concessus saluus conductus & securitas, num. 21. & extenditur etiam quoad eius famulos & familiares, num. 22.
- 23 Priviligium fori alicui concessum censetur concessum etiam pro eius familia.
- 24 Immunitas concessa domino censetur etiam concessa eius familia.
- 25 Saluus conductus concessus pro eundo vel veniendo ad aliquem locum censetur etiam concessus ad redendum.
- 26 Saluus conductus concessus alicui tunc venienti ad aliquem locum extenditur ad non offensionem, dum se domi præparat ad iter faciendum.
- 27 Saluus conductus concessus delinquenti extenditur etiam ad alia delicta non expressa, minora tamen expressa.
- 28 Saluus conductus concessus pro omnibus delictis an extendatur ad futura delicta & concessus pro debitis civilibus an extendatur ad debita futura?
- 29 Saluus conductus ex non causa renouatur.
- 30 Securitas concessa alicui, qui non in plenam promissa in asscuracione ei non prodest.
- 31 Saluus conductus concessus alicui pro se & socijs non extenditur ad socios casu se associantes in itinere.
- 32 Saluus conductus alicui concessus, intelligitur tantum pro una vice.
- 33 Limitatur in saluo conductu vsque ad certum tempus vel locum concessu pro negotio, num. 33.
- 34 Saluus conductus concessus alicui cessat morte concedentis proxime si fuit concessus ad beneplacitum ipsius. Limitatur n. 35.
- 36 Saluus conductus concessus cessat cessante causa finali eius secus si esset impulsua.
- 37 Saluus conductus sub conditione expressa concessus non prodest nisi verificata conditione.

De saluo conductu concessu delinquenti.

QVÆSTIO CXIII.

VERO circa eandem l. secundam, cui competat facultas concedendi saluum conductum & securitatem bannitis & condemnatis, & an concessus sit omninò seruandus & ad quid extendatur?

Quoad primum dicendum est, quia facultas concedendi securitates & saluos conductus bannitis & condemnatis soli Principi reseruata est l. delegati in fin. ff. de penis, ibi: & nemo potest commearum, tunc earumve dare exili nisi Imperator, & l. ad Bellias, §. ex Prouincia, ff. eod. tit. ex Prouincia autem (inquit text.) in Prouinciam transducit damnatos sine permisso Principis non licere: D. Senecus & Antonius telepiterunt per quæ iura ita tenent Angel. in l. vitmur n. 4. ff. de pœn.

SVMARIVM.

- 1 Facultas concedendi saluum conductum bannitis & condemnatis cui competat? & an concessus sit omninò seruandus & ad quid extendatur? & num. seqq.
- 3 Index non potest concedere saluum conductum bannitis & condemnatis, aut exulibus & confisatis. Limitatur aliquibus modis cum suis declarationibus num. seqq.
- 11 Saluus conductus concessus de facto à iudice, an debeat seruari necesse? & num. seqq.
- 12 Saluus conductus à Principe an sit seruandus affirmatur amplius. num. seqq.

pan. Boët. decif. 179. num. 1. Ca. ald. in tractatu syndic. quest. 131. num. 92. versic. & nota quia securitas Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. casu 336. sub num. 23. versiculo, cum solus Princeps possit Cephal. consil. 304. num. 103. lib. 3. Decian. consil. 18. num. 120. lib. 1. & consil. 96. num. 1. volum. 3. vbi alios citat Franciscus March. decif. Delphin. 68. num. 6. part. 1. Quintilian. Mandol. designata gratia tubi. de saluo conductu. versiculo, saluum conductum perpetuum, &c. Nicol. Moron. de reg. & pace quest. 115. num. 8. & 11. vbi alios citat Nellus de bannitis in 2. part. 2. tempor. q. 26. versiculo ad secundum respondeo Nouel. reg. 188. incip. saluus conductus a solo Principe, & alios allegans dicens communem Prosp. Farin. in suis 99. crim. quest. 29. de carcerib. & carcerat. num. 80. cui rei bonum argum. etiam praestat l. nostra regia 2. libi. 3. nos entenderemos, que tal razon por que lo dememos fazer, &c.

3 Quo fit vt iudex bannitis, exulibus & confinatis minime possit fidentias & securitates concedere vt veniant, seu redeant exilio confinatio- ne, vel banno non obstante, quia si solus Princeps potest hos saluos conductus concedere, necessa- rio sequitur, quod id non possit iudex, quia si iudex hoc possit, non vtique solus Princeps diceret hoc posse proxi hoc argumento vti videtur in proposito Blancus in pract. crim. §. ignorantia, num. 189. & segg. fol. 109. vbi in terminis, quia iudices inferiores à Principe hoc non possunt id quod optime post longam disputationem tenet Salic. in l. cum indulgentia, C. de sent. pass. n. 3. vers. ego distinguo, contra Bart. in l. is, qui reus, ff. de publ. ind. sequitur & probat alios allegans Iulius Clarus in pract. crimin. §. fin. quest. 32. versiculo, sed hic quero, & Farinac. d. quest. 29. & num. 102. vbi num. segg. quid in populis & ciuitatibus recogno- scentibus superiorem & in aliis Principibus huiusmodi, & in Ducibus Marchionibus & Comitibus.

4 Limitatur tamen hæc assertio, vt non procedat quando iudex id faceret ex causa vt puta, quando quis vellet comparere ad se defendendum super aliquo crimine de quo inquiritur & timens molestari super aliis delictis de quibus forsitan est bannitus & condemnatus petit securitatem, seu saluum conductum super illis, quia tunc ex ista causa potest iudex comparate volenti securitatem & saluum conductum petendum concedere, vt per Bart. in d. l. is, qui reus num. 12. in fin. vers. ego autem dico, ff. de public. ind. & in l. ambrosia, num. 8. vers. ad ciuitatem tamen, ff. de decret. ab ordin. sic. Alber. post Oldrad. & alios in 4. part. statut. quest. 39. & in l. presente, num. 8. C. de his, qui ad Eccles. confug. vbi iuribus & rationibus hanc comprobat conclus. Nellus in tra- ctatu de bannit. in 1. part. 1. tempore, quest. 3. ad fin. versic. aut est salus caus. Hippolyt. de Marfil. in pract. crimin. §. aggredior, num. 104. Afflic. de- cif. 4. num. 2. & ibi addit. num. 5. vbi alios adducit Iason in l. conuentionem, num. 4. ff. de pact. Iodoc. in pract. crim. cap. 26. in rubr. de publ. fide, siue vt vocant de saluo conductu. num. 3. & 4. Grammar. vito. 25. num. 11. & hanc questionem disputat latè ad partes Blanc. in pract. crimin. §. datis defensionibus fol. 33. num. 15. cum segg. & relatis in hoc diuersis opinionibus Doctorum tandem sub num. 24. sic putat ex mente omnium posse distingi: §. Quod ante iudex vult dare saluum conductum ex iusta & legitima caus. & cum causæ cognitione & potest: aut sine causæ cognitione, & non potest: & quod ex causa, tunc dicitur con-

cessus saluus conductus, quoties reus vult comparere, ad se defendendum super aliquo delicto, item & quando iudex vult confrontare ad faci- entem alicuius carcerati bannitum, seu condem- natum, vt ipsum carceratum de aliquo delicto conuincat: item si idem bannitus, vel condem- natus, vellet iam ceptam accusationem prosequi, vt in d. l. i. qui reus, item si vellet propalare transfugas, vel alios fures l. non omnis, ff. de re milit. item & multo magis si vellet propalare crimen læsæ Maiestatis l. quisquis, C. ad l. lul. mag. his namque casibus dicitur labelle iusta causa concedendi iudicè saluos conductus, vt tenent etiam Paris de Puteo de syndic. verb. saluus con- ductus cap. 1. num. 3. & Blanc. vbi supra, num. 16. quem refert & sequitur Menoch. de arbit. iud. lib. 1. quest. 81. cum segg. & quest. 92. num. 10. & lib. 2. casu 317. num. 2. & consil. 100. n. 197. & 198. lib. 1. Nouel. reg. 48. in principio incipit iudex saluum conductum, &c. & in 5. Ampliatione Sfortia Odd. in tract. de restit. in integ. 2. p. quest. 92. art. limit. 4. ad fin. num. 39. & March. decif. 68. in principio, & num. 4. 1. part. Mandol. vbi supra, versic. ex causa autem. §. Et licet aliqui Doctores contrarium in- 6 distincta voluerint, nempe iudicem nullo casu præd. saluum conductum concedere posse bannitis & Romæ, iudices non soleant eos concedere bannitis & condemnatis præsertim pro homicidio & capitaliter nisi Principe con- sulto & de eius mandato vigore Bullarum Sum- morum Pontificum prohibentium huiusmodi saluos conductus concedi posse per alios quam per eoldemmet Summos Pontifices, vt in con- stitutione 6. Clementis VII. & in constitutione Pij I V. 104. & Pij V. 13. teste Farinac. d. q. 29. num. 83. & 84. nihilominus, secundum eundem ibidem, vbi talis consuetudo, vel aliqua particu- laris constitutio, seu statutum in contrarium non viget non esset recedendum à proposita sub- limitatione quæ communis est, vt testatur Blanc. vbi supra, num. 16. & 14. & de veteri & magis communi inter modernos Herculani, in tract. de cautione de non offend. cap. 37. tit. de saluo con- ductu. num. 18. & Menoch. lib. 2. de arbit. ca- su 337. & consil. 100. num. 198. in fin. & in eodem tract. dict. quest. 81. num. 11. vbi latè probat & hanc esse iuris indubitam conclusionem affir- mat Tiber. Decian. consil. 96. num. 4. & num. 11. in fin. lib. 3. & Moron. de fide iur. & pac. quest. 105. num. 13. vbi testatur se ita pluries practicasse dum esset locum tenens criminalis in Prouincia Marchie, & quod cum semel ipse in ciuitate Esculana euidam bannitum saluum conductum concessisset vt atrociora detegit facinora, & non obstante saluo conductu fuisse captus à Curia Capitanei, fuit tamen relaxatus de man- dato tunc domini Remuli de valentibus præsi- dis illius ciuitatis, & bene quod profecto vbi bannitus non esset condemnatus ad petitionem partis offensæ libenter sequeretur ipsa tamen non satisfacta tante & inuita non auderet seruire præd. sententiam.

Quinimò quando quis est bannitus pro vno 7 delicto & citatur pro alio vultque comparere, & propterea petit saluum conductum pro delicto pro quo est bannitus, iudex non solum potest, sed etiam debet illum concedere aliter citatus non teneret comparere vt probat cum aliis Farinac. vbi supra, n. 85. cum sequenti hoc declarans n. 87. vt procedat quando is reus citatur pro delicto, pro quo non potest comparere per procuratorem vt puta si ageretur de pena supra relegationem, secus

secus si ageretur de pena relegationis vel infra vt pote pecuniaria.

8 Sublimitatur tamen primò supradicta princi- palis limitatio, vt procedat quando is, qui petit à iudice saluum conductum, esset bannitus, vel condemnatus ab eodem iudice, à quo saluum conductum petit vel ab eius antecessore, secus si esset condemnatus ab alio iudice superiore, vt cum veriori & magis communis opinionis plures allegans probat & resoluuit Farinac. dicta questione 29. num. 88. vbi num. 89. ex hoc deducit iudicem, neque etiam ex causa posse concede- re saluum conductum bannito pro rebellionem, vel pro aliquo capite criminis læsæ Maiestatis Afflic. decif. 4. num. 4. Iason in l. conuentionum, n. 4. ff. de pact. Menoch. d. q. 81. num. 14.

9 Secundò sublimitatio prædicta principalis lim- itatio vt procedat in saluo conductu concessio ad tempus breue arbitrio iudicis secus in perpetuum vt late post alios probat Farinac. vbi supra, num. 90. cum segg.

10 Tertio sublimitatur secundum eundem ibi- dem num. 94. post alios vt procedat quando is, bannitus secum inquisitus staret in loco ex quo iudex ipsum extrahere minime posset, secus si facilliter posset eum extrahere & capere, quia tunc non debet eum assentare vt veniat, sed per vim capere & carcerare, & factus est iudex, qui concedit bannito, seu accusato securitatem vt sponte veniat, si per vim illum capere potest ex doctrina Salic. & aliorum, quos ibi refert & sequitur.

11 Sed quid si iudex cum iure non posset concede- re saluum conductum bannito, seu condem- nato illum de facto concessit, an debeat probari necne: Ingens profecto controuersia est in hoc inter Doctores, in qua magis communis senten- tia esse videtur, à quo non est recedendum in iudicando, & consulendo, quod seruandus sit præd. saluus conductus vt auctoribus vtriusque partis relatis resolute tenet Farinac. d. quest. 29. num. 95. & 96. vbi num. 97. cum segg. eam aliquibus mo- dis limitat.

12 Circa secundum de quo in tit. questionis an saluus conductus concessus à Principe sit omni- nò seruandus? regula sit in partem affirmatiuam, nempe esse omninò seruandum & quod nemo sub saluo conductu, seu securitate à Principe concessa carcerari, aut quomodolibet molesta- ri, aut offendi debeat iuxta opinionem Cyn. in l. presentis, Cod. de his, qui ad Eccles. confug. estque magis communis & magis æqua, magis- que seruat, vt cum Menoch. & aliis pluribus resoluuit & tenet Farinac. d. quest. 29. num. 1. cum pluribus segg. addens num. 4. non esse in iudicando & consulendo ad ea recedendum tametsi non de- sint Doctores tenentes contrarium, quos ibi re- fert num. 4.

13 Ampliatur primò, hæc magis communis & ten- enda sententia, vt procedat etiam in saluo conductu & securitate concessa hosti seruanda: namque adhuc ei est per Principem vt cum plu- ribus auctoribus probat Farinac. vbi supra, num. 6.

14 Quod procedit etiam in fide data à priuata per- sona hosti, ei nunquam seruanda est à priuato præstitita licet enim Bart. in l. conuentionum, ff. de pact. & in l. 1. §. non fuit per illum text. ff. ead. aliud velit quem sequuntur relati à Plaça de delict. cap. 37. num. 6. & num. 11. & per Menoch. d. consil. 100. num. 187. & 218. nihilominus tamen opinio contraria & sic prior affirmatiua verior & communior est, pro vt testatur Cagnol. in l. ea est

natura, num. 19. cum seg. ff. de reg. iur. dicens quod quomodo licitum sit contra hostem vri dolo, quod lectria & machinatione, id tamen procedit modo, ei non frangatur fides data nec dissentit Menoch. d. consil. 100. n. 221. cum seg. vbi eandem concl. probat auctoritatibus D. Thom. & August. & præd. etiam refert & sequitur Farin. d. q. 29. num. 8. vbi num. 9. remittit ad saluus conductus datus hosti- bus fidei, scilicet, infidelibus & hæreticis, sit ser- uandus, necne.

Ampliatur secundò, vt captus sub saluo con- ductu, non solum relaxari debeat, ac in pristinam libertatem reduci, sed etiam taliter relaxari, ac liberari, vt capi iterum non possit, aliter enim non diceretur liberatus nec relaxatus, secundum Bart. in l. 1. §. omnia, ff. de acquir. rerum domin. pro vt cum citat Marfil. in tractatu bannit. verbo capi num. 7. versic. nec poterit capi idem Bart. in l. 1. per illum text. versic. venio ad versic. venientis, Cod. de nautic. lib. 11. & alios refertur Farinac. vbi supra, num. 11.

Quoad tertium ad quid extendatur saluus 16 conductus & securitas concessa bannito & con- demnato. Respondeo in primis esse latè & fa- uorabiliter interpretandum: quia dicitur potius beneficium Principis, quam priuilegium, vt de- clarat Menoch. de arbit. iud. lib. 2. casu 326. num. 24. & 25. & beneficium Principis latissimè est interpretandum l. beneficium, & ibi Iason. num. 31. ff. de constit. Princip. cum similib. & dato etiam quod saluus conductus æquiparetur potius priuilegio, quam beneficio: adhuc tamen 17 & priuilegia sunt latè & fauorabiliter interpre- tanda, quando ius tertij non lædatur nec de ali- cuius agunt per iudicio, sunt enim eo casu, quod ius concedentis contra concedentem latè inter- pretanda in fauorem eius, cui conceduntur Old- trad. consil. 268. quæstio est col. 2. versic. præ- terea Beccius alios allegans consil. 28. num. 9. Decius in l. omnibus causis, num. 13. in fin. ff. de reg. iur. Rota in tit. de præbend. decif. 4. alias 97. num. 1. in nouis & in tit. de offic. de leg. decif. 3. alias 119. num. 2. & in nouis: & in terminis salui conductus: idem Decius consil. 11. num. 2. in fin. versic. & quod talis concessio, num. 3. & versic. ex quibus dat- tur intelligi post Bald. consil. 456. proponitur quod quidam lib. 3. Brunus consil. 12. col. penult. ante suo inter consil. fenalia, Angel. consil. 365. magnifice domine Rip. respons. 16. in princip. l. 2. Bostius in tit. de remedijs ex sola clement. Prin- cip. num. 69. Bertazol. consil. 359. num. 2. cum segg. vbi præsertim loquitur, quando saluus conduc- tus haberet aliqua verba generalia, vel vniuer- salia, vel etiam prægnantia, vt puta si vel con- cessus liber & plenus saluus conductus: & licet non nulli dubitauerint de hac præd. obseruatione salui conductus dicendo materiam hanc esse odiosam & prætereà strictam recipere interpre- tationem & in dubio contra impetrantem nihilominus eam sequitur Menoch. d. casu 366. n. 23. & segg. estque verior & communior & ab ea non recedendum secundum Farinac. d. quest. 29. num. 42. in fin. quicquid etiam contra eam nouis- sime deduxerit Butsar. consil. 346. num. 17. & se- quentibus, lib. 4.

Nihilominus tamen saluus conductus & se- 18 curitas præd. recipit aliquas iuris & approba- tas interpretationes, siue ex illis ampliatur, si- ue etiam restringatur dicta securitas, huiusmodi namque concessiones in primis declarantur & interpretationem recipiunt, ab illarum peti- tione vt per Bart. in l. 1. num. 5. versiculo, quan- doque

doque illa securitas fuit, ff. ad l. maiorat. quem ad hoc refert Menoch. consil. 244. num. 2. cum segg. lib. 2. & latius hanc probat conclus. Burlat. dict. consil. 345. num. 3. & 4. lib. 4. vbi propterea infert, quod si petitio salui conductus sit terminata, concessio vero in determinata, id quod simpliciter conceditur, restringitur ad perita & narrati, & ideo si simpliciter & indeterminatè sine tempore conceditur saluus conductus ei, qui illum petit per decem dies, talis concessio licet indeterminata non intelligitur nisi per decem dies ex abb. & alii quæstionibus refert, & sequitur Farinac. vbi supra, num. 45.

29 Recipiunt etiam interpretationem, secundum coniecturam voluntatem concedentis, vt cum aliis probat Farinac. vbi supra, num. 4. vbi quod mens & voluntas concedentis saluum conductum ea fuisse semper præsumitur, quæ in animo boni, & prudentis viri fuisset, vt cum aliis tradit Menoch. consil. 244. num. 10. lib. 3. Burlat. d. consil. 345. num. 20. & post lib. 4. & quando aliunde non appareat de mente concedentis statuta declarationi eiusdem concedentis, ita alios allegans Menoch. dicto consilio 244. num. 17. lib. 3. Burlat. vbi supra, num. 22. & Farinac. num. 43. & 45. & est contra statuta declarationi illius, cui concessus est saluus conductus etiam in illius præiudicium, cum vniuersique per hanc declarationem possit iuri suo renuntiare l. penult. Cod. de pact. cum simil. & in terminis tenet Menoch. d. consil. 244. num. 18. cum sequentibus, lib. 3. vbi respondet iis, quæ in contrarium consideravit de arbit. iudic. casa 336. num. 28. cum sequentibus, & in eodem casu cum Menoch. consuluit Hippolyt. Riminald. consil. 490. num. 23. volum. 5. quos refert & sequitur Farinac. vbi supra, num. 44. hæc tamen intelligenda sunt in dubio, quando scilicet non appareat ex verbis ipsius securitatis & salui conductus de mente concedentis: tunc enim recurrendum est ad eius coniecturam mentem omnibus modis præd. & alii ad iure, approbatur fecus vbi verba essent clara, quia in clari non est opus coniecturis l. continuis. §. cum ita ff. de verb. oblig. in terminis, Dec. d. consil. 5. n. 2. & 3. versic. præd. tamen Menoch. d. consil. 244. n. 20. vol. 3. & hoc non habet difficultatem secundum Farinac. dict. quæst. 29. num. 46.

20 Ex præcedente communi obseruatione & doctrina, quæ habet quod saluus conductus Principis est latè & fauorabiliter interpretandus, infertur, quod saluus conductus concessus pro fe & sociis seruari etiam debet, quoad socios Iudeos secundum Angel. in l. vitimur, num. 6. versic. item attende quod si quis ff. de sepulch. viol. vbi testatur ita de facto Berusij pronuntiarum non fuisse & hæc sententia non habet contradictoriam & propterea communis est vt plures referens testatur Farinac. d. quæst. 29. num. 47. vbi num. 49. quod non præcedit quoad hæreticum, seu aliam infidelem ad quem minime extenditur præd. saluus conductus concessus pro fe & sociis ex Angel. vbi supra, & alios, quos refert.

21 Saluus etiam conductus, & securitas concessa pro fe & sociis locum habet & seruari debet etiam quod illi socij, seu homines vadant sine illo principali, cui est concessa securitas ita respondit Bald. consil. 409. concessus fuit falsus conductus lib. 1. repetitio consil. 414. lib. 5. vbi idem si vxor eius cui fuit concessus saluus conductus vadat cum eius sociis & ipse domi permaneat: Menoch. d. casa 336. num. 7. & alios allegans Farinac. vbi supra, num. 50.

Sic etiam saluus conductus vni principaliter concessus, censetur etiam concessus illius familiaribus & familiaribus, & ita extenditur ad eius familiam etiam, quod expressè non sit dictum, vt cum aliis tradit Menoch. de arbit. iudic. d. casa 336. num. 8. cum sequentibus, bene id iure probat sequitur Farinac. vbi supra, num. 51. ¶ vbi idem in priuilegio fori concessio vt censetur etiam concessum & pro eius familia: Capra decif. 12. ¶ & in immunitate concessa domino, quod censetur & etiam concessa pro eius familia Boët. decif. 213. num. 6. & 7. Farinac. qui supra, num. 52. & multo magis saluus conductus viro concessus extenditur ad eius vxorem: Nouel. post Bald. in regula 48. iudex saluum conductum in 3. ampliatio: Bertazol. consil. 359. num. 9. lib. 2. refert & sequitur Farinac. d. quæst. 29. num. 52.

25 Similiter saluus conductus alicui concessus pro eundo, vel veniendo ad aliquem locum intelligitur datus etiam pro redeundo ex dicto loco etiam quod expressum non sit hæc est communis Doctorum opinio vt plurimos conferens affirmat Farinac. num. 53. cum seg. vbi supra.

26 Imò saluus conductus alicui concessus tunc veniendi ad aliquem locum, censetur concessus, vt offendi non possit, nedum quando est in itinere, sed etiam, quando est domi suæ præparans se ad iter, tum quia saluus conductus vim suam obtinet ad die concessionis, tum etiam, quia non dicitur, quis tutus in itinere, si tutus non est, dum se itinere accingit l. legato, & l. qui mittuntur, §. sed et si vbi gloss. verb. agere, & ibi etiam Doctores, ff. ex quib. caus. mai. ita Menoch. d. casa 336. num. 18. cum pluribus segg. vbi optime loquitur & respondet contractis motibus & limitat in saluo conductu dolo impetrato, vt ibi per eum, & sequitur vtrumque Farinac. vbi supra, num. 55. & 56.

27 Denique saluus conductus delinquenti concessus extenditur etiam & seruandus est, quoad delicta in saluo conductu non expressa, dummodo minora sint expressis, vt ex Bald. consil. 400. volum. 1. dixit Nouel. in d. reg. 48. iudex saluum conductum in 6. ampliatio: Boss. in lit. de remed. ex sala element. Princip. num. 704. nos refert & sequitur Farinac. d. quæst. 19. num. 57. vbi etiam quod quando generaliter saluus conductus concessus est pro omnibus delictis, ille seruandus est, & locum habet non solum pro delictis publicis, & pro quibus assecutus condemnatus est, sed etiam pro occultis, & pro quibus non est condemnatus ex Baldo consil. 490. lib. Petri de re milit. tit. de saluo conductu. num. 7. Signorol. consil. 203. in q. vertente inter B. num. 6. sequitur Menoch. casa 33. num. 8. ¶ Hactenus de extensione salui conductus, nunc quæ sequuntur de eius limitatione dicemus.

28 Hæc quamuis ita largè se habeant & fauorabiliter, nihilominus tamen, saluus conductus generaliter pro omnibus delictis concessus non comprehendit delicta futura, nec pro debitis ciuilibus impetratur ad debita futura trahitur: vt plures ita tenentes allegat & sequitur Farinac. dicta quæst. 29. num. 58. id amplians num. 59. & vocum communi sententia plurimorum Doctorum aduersus Decian. alios pro se referentes vt in tantum saluus conductus non extendatur ad delicta futura, vt ex nouo delicto infringatur concessus saluus conductus ita, vt ille seruari non debeat etiam, quoad antiqua delicta, vt ibi bene probat: quod declarat num. 61. vt procedat quando bannitus, cui fuit concessus saluus conductus

conductus deliquerit ex proposito & deliberatè, apparet quod venit in ciuitatem, & sic saluum conductum obtinuit causa committendi illud delictum, quod commisit, tunc enim perdit priuilegium & saluum conductum: quia eo abutitur, voluitque Rempublicam fraudare, & sic causa salui conductus fuit falsa, quia aliud erat in intentione & aliud in verbis: fecus erit, quando talis bannitus sic habens saluum conductum, non ex proposito & deliberatè deliquerit, sed lacessitus & prouocatus se defendent, licet etiam modum inculpate tutelæ excesserit propter quem excessum licet debeat puniri, non tamen debet perdere beneficia salui conductus quoad delicta antiqua, quia intentio sua à principio non fuit delinquendi & propterea aliquatitè excusatur: vt per Blanc. in pract. crimin. §. datus defensionibus, num. 4. versic. pro concordia distinguemur, sequitur Menoch. de arbit. iudic. lib. 3. cas. 337. num. 15. quos refert & sequitur Ioseph. Ludouic. decif. Lucens. 11. num. 31. & Nellus de bannit. in 2. part. 2. tempor. q. 16. in fin.

29 Obseruandum est etiam quod saluus conductus seruandus non est & reuocari potest superueniente noua causa ob quam licitum est recedere à pactis & conventionibus & à saluo conductu, quinimò ex causa publicæ utilitatis potest saluus conductus reuocari secundum Magolotum in suo tractatu de securit. 4. part. col. 1. versic. sed hoc intellige, & Menoch. consil. 24. num. 29. 30. 32. & 33. lib. 3. & Burlat. consil. 345. num. 34. & 44. lib. 3. & Hippolyt. Riminal. consil. 490. num. 24. cum sequentibus, volum. 5. quos refert & sequitur Farinac. d. quæst. 29. num. 62. & 63. qui num. 64. hoc verum intelligit quando noua causa superueniens processit factò & culpa ipsius, cui concessus fuit saluus conductus, vt in casu considerato per supradictos Doctores: quia tunc saluus conductus non solum reuocari potest, sed etiam non est obseruandus & consequenter assecutus ex noua illa causa superueniente culpa & factò suo etiam pro antiquis delictis, pro quibus fuit assecutus capi & carcerati potest: quia impune offendi potest is, qui nouam causam offensionis præbuit, Bart. in l. aut facta, §. causa, ff. de pan. dotibus late alia: at si causa noua non præcesserit culpa factò ipsius assecutus, sed aliunde tunc & si bene possit reuocari saluus conductus bannitus concessus ex noua causa ratione publicæ utilitatis, interim tamen quod non reuocatur in hac specie & præterea notificatur reuocatio, sic assecutus capi non potest sub pretextu nouæ causæ superuenientis sine culpa & factò suo, vt bene probat & voluit Farinac. vbi supra, d. num. 64. ad fin.

30 Similiter assecurato, qui non adimpleuit promissa assecuranti in concessione securitatis, non est seruanda concessa securitas, vt in casu de facto contingit concorditer consulerunt Burlat. dict. consil. 345. num. 31. & 43. lib. 4. & Hippolyt. Riminald. dict. consil. 490. num. 8. 11. & 25. lib. 5. quos refert & sequitur Farinac. vbi supra, numero 65. & 77.

31 Sic etiam saluus conductus alicui concessus pro fe & sociis non extenditur ad socios casu se associantes in itinere cum assecurato; ita Angel. in l. 1. num. 3. ff. ad l. lul. mag. Menoch. d. casa 336. num. 5 & 6. & Farinac. vbi supra, n. 66. aduersus alios.

32 Et saluus conductus datus eundi & redeundi non intelligitur datus nisi pro vna vice ulterius autem tanquam non datus seruari non de-

bet. Bart. in l. 1. num. 5. versiculo quarto: quæro in fin. ff. ad l. lul. mag. & in l. dotis la segunda parte, illum text. ff. de iur. dot. Menoch. casa 336. num. 36. & consilio 244. num. 1. & 6. lib. 3. est communis, vt testatur Burlat. d. consil. 345. num. 13. & num. 22. lib. 4. & plures congerens Farinac. d. quæst. 29. num. 67. vbi numerus sequentibus, an idem sit seruandum, quando in saluo conductu data fuerit facultas semper veniendi & redeundi, in quo verius credit & probat esse vt ad plures actus & vias censetur concessus, provt similiter probat & idem tenet num. 72. saluo conductu & determinatè concessio ad certum locum vel ad certum tempus: nam durante illo tempore & negotio potest assecutus etiam pluribus vicibus ire & redire ad locum, de quo in saluo conductu vt tenet Bart. cum aliis pluribus Doctotibus quos ibi ad hoc citat.

34 Sic etiam saluus conductus expirat morte concedentis, vel eius iurisdictione & officio finito, præmaximè si fuit concessus ad beneficiatum concedentis, ita plures allegans doct Farinac. vbi supra, num. 73. vbi num. 74. hoc limitat quando saluus conductus fuit concessus, donec concedens reuocauerit, vel mutauerit: quia tunc requiritur expressa reuocatio, & ita non expirat morte concedentis. ¶ Quia licet voluntas finiat 35 morte l. 4. ff. locat. non tamen per mortem dicitur reuocata voluntas cap. si delegatus de officio delegat. in 6. Bart. in l. more, num. 8. vbi etiam Iason. num. 13. Dec. 18. ff. de iurisdic. non iud. estque receptor opinio, secundum Menoch. de arbit. iudic. lib. 1. quæst. 69. num. 1. cum sequentibus, & in terminis salui conductus Burlat. consil. 117. num. 32. lib. 2.

36 Cessante etiam causa finali salui conductus cessat & ipse saluus conductus propter dictam causam concessus fecus cessante causa impulsua, vt cum communi plures allegans concludit Farinac. dicta quæstione 29. num. 75. cum sequentibus, vbi idem probat in saluo conductu concessio in ciuilibus ob paupertatem, vt cesset ex crescentibus facultatibus & sic paupertate cessante.

37 Similiter saluus conductus conditionalis non verificata, nec adimpleta conditione in ipso saluo conductu apposta non prodest impetranti, nec is potest eo niti, nec eo agere l. Thais ancilla, ff. de fideicommiss. lib. 1. legata sub condit. ff. de condit. & demonstr. Cephal. consil. 207. num. 52. lib. 2. imò deficiente conditione in saluo conductu apposta, petinde est ac si saluus conductus factus non esset, vt cum aliis probat vtrumque Farinac. vbi supra, num. 78.

S V M M A R I V M.

- 1 Saluus conductus concessus debitori ex causa ciuili an sit seruandus, & num. segg.
- 3 Maior pars creditorum, quando & quomodo & forma possit dilationem concedere suis debitoribus, & num. 4.
- 5 Saluus conductus datus à Principe vel à iudice pro debito non extenditur ad debita iurata, & num. 6.
- 7 Securitas concessa debitoribus non extenditur ad debita descendencia ex causa criminali. Nec ad debita fiscalia, num. 8. nec ad debita priuilegiata, num. 9. nec ad debita Ecclesiastica, num. 10. & an extendatur ad